Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 22 ДЕКАБРЬ, 1981 ШУ ● № 153 (5563). ● Мах 2 кеп.

Тахан~энергетика Ди

Художника Ю. Царева плакат, «Плакат» яха издательство.

ТАСС фотохроника.

Шера план тlехкхоачашъяьй

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера плани тlаьйца декхараш хаьал хьалха кхоачашдарна еррига шоай торонаш оардагlъяьхача «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша бешха а дикача производствени хьокхамаша чакхдоаккхаш йатт цхьайтталагlча пятилетка хьалхара шу. Цаз мехкара укх шера план хаьал дукхха хьалха кхоачаш а я, хlанз тlадоагlача шера февраль бетта чотагlа доагор довккхаш ба уж. Шера планагlа лаьрхlачул совгlа хlаьналехьа яьккхай миллионаш кубически метраш газ. Графикал пхи ди хьалха а баьина, мехкдаьтта даккхара пачча-хьалкхен план а кхоачашъяь.

Къаьстта дика къахьегаш я Гагиев Бек-Хаян Летиякова Николайн керте латтача цехий коллективаш.

* * *

Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай, цехий коллективаштэ юкъе хьалхаллатачарех цаl я Ляман Вильям Леонтьевич керте латтача № 43-1 йола установка. Укх шера планах хаьал дукха хьалха лоархlа а я, хlаналехьа тlадоагlача шера январа кхоалагlча декада чотах мехкдаьтта продукцих арахецаш я из.

Шоашта хьаххашка латте декхараш дикка тlехкхоачашдеш бе Борцов Владимира Шангареева Саний Хасиповая керте латтача шин установка технологаш Колесников Анатолий Алексеевича кулгалдеча цхьоалагlча цеха коллективаш. Итт ди совгlа ха я цар 1982 шера чотах къахьега. Ер бутт боалехьа укх шера планагlа лаьрхlачул совгlа цар арахецаргьа бlаьш ззараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

* * *

Шера пхи эзар метр буру а тохаш, цхьан шерех ах шерех скважина йистейоаккхаргlье яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаяь бола Малгобенски буру тохара балхий управленера даьттал човаш техкараш республикерча бурувдеттараштэ юкъе халдаьиа хьалха латташ хьабоагlа цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера. Пхийтталагlча декабре шера планал совгlа ах бlаьь метр сарсте буру техкиларах рапорт делар цар. Укх шера ваданел совгlа цар кхы а тохаргда 500 метрал чухьлахьа доацаш буру. Дикка тlехкхоачашъяьй цар деррнгача технико-экономически хьокхамий шера план а.

Буру тохара шера план хаьал дукха хьалха кхоачашъярах рапорт деннад буру тохара балхий управленерча шийтта буровой коллективо. Царех я буровой начальникаш Галаев Iийса, Степанян Арарат Григорьевич, Атарщиков Иван Алексеевич, Макаренко Федор Петрович керте латтача буровой коллективаш. Шоай производствени хьокхамаш тlа-тlа тоа а деш, тlадоагlача шера чотах къахьегаш я уж хlанз.

Декхарех лоархlабу

Дlадахача шерашка тlа Назрановски района «Малх» яхача совхоза хьайбаш лелаерий гlулакхаш тхоана хетте дика дlадоахапир, дукха кхоачамбоацараш доахнер балха юкъе. Из бахьан долаш тхоа дукха кратива йир республикански а районни а газеташ тlа.

Укх шера совхоза каллектива таллаке кхоачашдаьд юртбоахама культураш кхеира а хьайбай продукташ паччахьалкхене дlалара а дола шоай декхараш.

Къаьстта дика къахьегаш хьабоагlа хьайбаш лелаераш. Шера планагlа дlадала деза 70 тонн долаш оаха паччахьалкхенна дlаденнад 75 тонн дулх, хlаьта кхы тlа а итт тонн дlадала а лорхl.

Кхоачашгъя довла доахк тхо шера планагlа йола шура дlаялара план а. Планагlа дlаяла йоагlар 460 тонн йолаш дlаеннай 430 тонн. Оаха социалистически декхар тlаийцад планал совгlа ворхl тонн йоахаргйолаш.

Уж хьокхамаш тхога доахаденнад хьайбашта Iаь заманехьа доаккъар хургдола гlулакх вlашт-тlехьдаккхарах. Планагlа кийчъе еззр 5000 тонн йолаш силос кийчъяьй 5200 тонн, цул совгlа, ши бlаь тонн совгlа йоли йиъ бlаь тlкъо тонн чан Iалашдаьд. Хlаьта муж фермашка кийчбу оаха.

Укх шера лаьрхlа кийч а дь дика дlоахдаьд оаха доахан латта кхийш. Болх беш я доакъара цех. Цига ата а оаташ кийчду оаха гlадамаш, ча, силос. Царех кхом, жарбоилд, тух. Кхы хlоамаш а еттеш хьайбаша дика дуаргдолча тайпара кийчду.

Планал совгlа паччахьалкхенга шекара свеклаш йохкара 36 тонн бакъд жом беннаб тха совхоза. Цох хьайбашта муж а бу оаха. Киетта уж кхеба долалича гlоне цхьа центнер кхоачаш а йоацаш дуура тlатехай.

Бlаьсти йоалеча жена мокха доакъар хургдолаш 40 гентар рейси 160 гектар люцернех дlайийнай оаха. Хlаьта бlаьсти кхы тlа а 250 гектар люцерна дlаю а дерхl.

Йоаккхо ю оаха хьайбаш ца къастийтара а. Планагlа хила доагlерел бlаь бежан совгlа да тха. Тхоай вlаштlехьдоаллача тайпара балхаш ду оаха цикача фух дола доахан дукхагlа хилийтара а. Укх тlехьарча кхаь шера дий бlаь пхимар доаладаьд оаха. Царех ши бlаь етт хиннаб. Кхы тlа а укх шера 180 цlеча доахах дола пхимар а доаладаьд оаха тlадоагlача шера даккарг а долаш.

Дукха доаркаш, скотникаш ба тха фермашка хьинар ца кходеш къахьегаш, шоай декхараш толаме кхоачашдеш. Царна юкъе къаьстта белгалъяьннай Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутат йола Нальгиева Мехьмада Марем. Ткъо етт ба из кхожаш. Планагlа аккха еззр 1850 килограмм йолаш 10 декабрь хьатlаотташ хlара пе хьокхача Iаттагара 2160 килограмм шура яьиккхай цо. Цунца ахье а баьина къахьегаш ба доаркаш Ганижева Мадина, Галаева Минови, Бузуртанова Мария, кхыбараш. Дика хьокхамаш даьхад цар а. Ях доаркаш хlаьале шоай шера планашц социалистически декхарашц кхоачашдаьд.

Шоай балхах чlоагlа безихтоаьлаш а тешаш къахьегаш ба скотникаш Медов Исмаlил, Дудаев Висхан, Алмадов Дати, Iаьсий кхоба Ленина орден йола Базалиева Любилав. Оттаьл ден распорядок а ца толхаеш, раанонагlа ма доаттlара кхеба а кхоабаш, цар шоай гlулакхаш дертlа кхоачашдарах дукха а дукхагlа хул хьайбашкара йоаккхаш продукци.

Тха хьокхамаш кхы а дикагlа хила йиш йолаш дар тайп-тайпара кхоачамбоацараш ца нийслоре. Тlа-тlа дукхагlа хулаш доагlа хьайбаш. Халахете а, а, царга хьежна доакъара баьа яц тха. Тоъаш яц доакъар кийчду техника, кормораздатчикаш, шура дlакхухьаш йола машинаш. Уж ца хиларах флягашка кхухь оаха шура. Цу гlулакха «Плодопром» тресто тхоашта новкъостал дергда аьна хеташ да тхо.

Цхьайтталагlча пятилетка шоллагlча шера хьайбай продукташ паччахьалкхенна дlаялара планаш хаьал хьалха кхоачашъяра кхы тlа а хьинар айденна къахьегаш ба тха совхоза хьайбаш леладераш.

М. КОДЗОЕВ,
Назрановски района «Малх» совхоза керттера зоотехник.

Сунженски района XX партсъезда цlерагlча колхоза № 5 йолча шурий-товарни ферме баркl доярка хаьал хьалха кхоачашъяьй укх шерара шоай планаш. Царна юкъе я А. Акуева, В. Карвауховa, С. Кацнева, Э. Хашиева, М. Станкевич, кхыба-

ХАНАЛ ХЬАЛХА

раш. Хlаьта эгара дикагlа хьокхам баьккхаб доярка, КПСС член П. Сазоновас. Цо укх шера цхьайтта бетта хlара ше хьокхача Iаттагара 2714 килограмм шура яьиккхай.

Хьалхалаттарашта юкъе я къона доярка, комсомола член К. Кацнева а. Шера планагlа яккха еззр 2100 килограмм йолаш, хlара ше хьокхача Iаттагара цхьайтта бетта 2317 килограмм шура яьиккхай цо. Доаркай сийна «Молния» арахийцай ферме.

Цу колхоза № 3 йолча шурий-товарни ферме укх шера цхьайтта бетта баьча балха вогегlа лах доярка хаьал хьалха кхоачашъяьй шера планаш. Эгара лакхагlа хьокхам ба М. Чеботаревай. Хlара Iаттагара 2625 килограмм шура яьиккхай цо. Шоллагlча метте я М. Лозовская. Цо хlара Iаттагара 2589 килограмм шура яьиккхай, хlаьта кхоалагlча метте — Н. Гашва.

Цхьайтта бетта шоай шера планаш дикка тlехкхоачашъяьй доаркаша З. Сигаури, А. Амриевас, Г. Коночевас.

А. ЗИМАРИН,
Сунженски районни газета болхло.

Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективе дика йовз В. Щегола, Г. Моргунова, Б. Коскова, П. Пирогова цlераш. Уж ба № 5 йолча электромонтажни цехе къахьегаш. Царех хlараавар ва рационализатор, хьинар дола общественник. Автоматикех телемеханикех юкъейоалаяра дукха маьхера рационализаторски предложенеш тийнай, кулгашца бу болх аттача баьккхаб производства хьалхалаттараш. «Дошо кулгаш» оал царех коллективе.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) В. Щеголь, Г. Моргунов, В. Косков, П. Пирогов.

В. ШУМАРИНА сурт.

МАССАЗА 'А' ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ МУГlАРАШКА

Республикерча дукхача энергетикашта дика йовзаш чlоагlа лоархlаш я Ягодкина Наталья Ивановна. Ткъаь итт шу хьалха духхьашха ций къахьегаш иинъ дlаболабир по «Ростовэнерго» яхача ремонтни участке. Къахьегаре тlера а йолаш, хала хиларах балхах бlукъоажабеш йоацача цо лоацача хана караерзайир электрообмотчица говзал. Цун вахаре чlоагlа белгалдоалаш шу хилар 1962 шерах. Цу шера из дlаяйзар КПСС членалла.

Йоккха балха опыт йола Наталья Ивановна 1963 шера «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно - наладочни предприяте балха хьожайир. Хьинаре къа а хьегаш, башха-дика толамаш доахаш йолча цун цlи сиха дlайаьзар укхаза.

Итт шу дехьа электрообмотчин цехерча бригадана кулгалдеш Наталья Ивановна йола. Предприятерча бригадашта юкъе эгара хьалхарчарца коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цlи елар цун бригадена. Укхаза яхье хьалхалаттача бригадай цlераш йоахача хана а эгара хьалхарчарца цlи йоаккх цун бригада. Цун керттердар да ций бригадерча болхлой къахьегаш царна юкъера социалистически яхьи цо кхетамца вlаштlехьъяккхар, хьинаре къахьегарца ше хьокхам а телаш кхыбола болхлой дикагlа къахьегара цо оарцагlboахаш хилар. Хlара дийнахьа смена болх дlаболабелехьа дикка хьалха балха хьайоагlаш оамал я Наталья Ивановнай. Эгара хьалха кхоачашде деза балхаш малагlаш да а хайна, цига мел материалаш эшаргья хьож на. Тlаккха бригада доакъашхошта задани лу цо, опытнегlа барашта бехктокхамегlа яр а луш. Смена чакхъяллалца ше хlаранена енна задани мишта кхоачашъю хьожаш тlахьожам лоаттабу цо.

Коммунист Ягодкина эгара опытнегlа а дикагlа а лоархlаш йола кагирхой хьехамча я. Цун хьалха хинна учемкаш хlанз башха-дика специалисташ а лоархlаш хьинаре къахьегаш ба укхаза. Царех я «Знак Почета» яха орден лелаеш йола Захарова Мария Васильевна, Кудина Елена Николаевна, кхыбараш.

Коммуниста Ягодкина Натальи Ивановнас хьинаре дакъа лоац общественни балха тlа а. Цкъа санна дуккхаза а хийржай из предприяте партбюро членалла, цеховой оснгазета редакторалла.

Дукхача шерашка хьиналлен хьинареи къа а хьегаш, цо даьхача толамий лакха мах баьб. Иттаьц л тийнна Сийлен грамоташ, маьхера совгlаташ. Наталья Ивановнай накъха тlа лелаш я ленински юбилейни медаль, «Социалистически яхье котъьъннар» яха массехк Сийлен Знак, «За трудовое отличие» яха медаль. Къахьегама Цlеча Байракха орден. Завода Сийлен улга тlера Iадоллаш дац Наталья Ивановнай портрет.

Энергетикий цlен сайна къахьегама вахте а эгга, ше тlаийца социалистически декхараш дикка тlехкхоачашдеш накъаеннай коммуниста Н. И. Ягодкинас кулгалдеча электрообмотчикий бригада коллектив.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ХЬАТlАДОАГlАЧА ШЕРА ЧОТАГlА

Нохч - Гlалгlайчен автономе 60 шу нохчийн гlалгlайн шоай лоlамагlа Россена юкъебаха 200 шу дузача цlейна сийленца накъабахара шоай низан хьинаре ца кходеш бахача наха дукхагlа фусамаш хьалъяра къахьегаш ба Нохч - Гlалгlай гlишлон управленена чуйоагlача № 5 йолча тlишлон - монтажни управлене Ошаев Тамерлана кулгалдеча участка гlишлошъераш. Дика къахьегама хьокхамаш дахарца, хьадеча гlишлон балхий дикал лакха хиларца белгалбаьиаб участке Шильников Сергей Сергеевича кулгалдеча бригада маляраш. 22 саг чувоагlча специализированни бригада коллективо хаьал ши бутт хьалха кхоачашъяьй шера план. Хlанз уж ба 25 квартира йолча шин цlенна бесараш хьокхаш. Бригада дукхагlбараш гlишлошка дуккхача шерашка болх беш ба.

Укх денощка рапорт деннад бригада коллективо хlатlадоагlача шера шин бетта план кхоачашъяь хиларах.

Тlехдика болх барца белгалбаьинаб бригаде Лорсанова Надежда, Вайсанова Хьади, Свиридова Нина, Шапиова Аймани, кхыбараш.

Р. ХАДИСОВ.

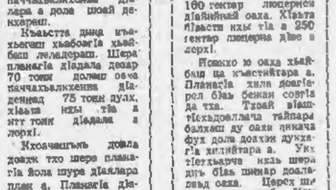

Бахача маьха хьашташ дизза кхоачашде хала да, хlана аьлча, хlара саг ший оамал йолаш ва, цаl шоллагlчоа тара хилац. Сабаре, сатийна, наха эшараш дизза кхета а деш уж кхоачашдара ций низан хьинаря ца кходеш хила веза царна гlулакх деш вола быта служба болхло.

Царех я 25 шера совгlа кхаламаьха тlехананаьха дувхаду бараккъаш тегаш йола мастер Чербижева Рая. 1956 шера город Целиноградe дlаболалу цун къахьегама некъ. Юххьанца нийсъенна халонаш эш а еш боккхагlчар новкъосталца дика мастер а хиле дlаотт Рая, цо тегача барзкъаьна раьза болаш дlайха баркал оал цунна наха.

1961 шера денз Грозне юххьанца № 8 йолча ательен кул тlехьагlа модай Цlагlен болх беш хьайоагlа хьинар дола мастер.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТlА: хьалха латта мастер — барзкъаштегар Р. Чербижева ший балха метте.

Автора сурт.

КУЛГАЛХОИ ХЬЕХАМЧЕИ

Малгобенски «Сельхозтехника» яхача межрайонни объединене эгара дикагlа лоархlаш волча водителех цаl ва «Урал-377» яхача № 01—98 ЧИТ йолча автомашина тlа болх беш вола Хамчиев Баматгире Ибраьхlам.

— Шоферий курсаш ва яьхар Казахстане, — яхаш дагалувц Ибраьхlама вlадаза шераш. Уж чакхъяьха ваьлча совхозе шофер волаш къахьега волавелар. Вэ дар ткъаь пхиъ шу хьалха. Автомобилаш цу хана тептара вlеззига яр, хlаьта уж лелаяра йола правилаш а кхыяраш яр. Хlанз шоферий курсаш чакх ма яьлинтехьа автомашина тlа а хайна болх бе волалу водитель. Хlаьта хьалха дlаихача хана опытни водителаца ялх бетта стажировке хила везаш хулар курсаш яьха ваьнна шофер. Тlаккха цlаьхха экзаменаш дlаелча мара автомашин лелае бокъо лацар.

— Тахан санна дагадоагlа сона «ЗИС-5» яхача грузовой автомашина водитель Кофтун Никита Иванович сай хьехамча хинна, йоах Ибраьхlама. «Захар» оалаш яр цу хана уж грузовикаш. Шоферски професси массе а тайша къайленаш йовзийтар сона хьехамчо. Оаха къонача шоферашa чlоагlа лоархlаш вар Сийлахь - боккха Даймехка тlом болабелча дева из чакхбаллалца шофер а волаш моастагlчунца тlом беш хинна Никита Иванович. Моастагlчунна майра латача хана хинна массехк чов яр цун дегlа тlа. Цун маьккха тlа лелаш яр фашистски гlаьрахошца майра, денал долаш латаш хиларах цунна енна Цlеча седкъа орден.

— Дагадоагlа сона, — йоах Баматгире Ибраьхlама вела а веина, — сайга Никита Ивановича эгара хьалха даь хаттар. Цо хьаттар сога автомашинаца совленна яр фуй аьнна. Мел чlоагlа аз уйла ярах цу хаттара жоп дала магаизар сона. Хетаргахьа укхаза цхьаккха хlама а совленна яцар, ерригаш а эшаш яр бел, огнетушитель, трос, рукоятка, насос, кхыяраш. Хlара фенг, болтик хила езаш я. Цитта жоп на долалуш висар со хьехамчо дьча хаттара. Цунна хьалхашка чlоагlа эхь а хийтар сона из бахьан долаш.

Шоллагlча дийнахьа Никита Ивановича боккъонца дика йила а билийта, сога цlенъяйтар автомашин. Сайна цо енна задани кхоачашъяь ваьниллтах аз шийга хоам бича, гобаьккха автомашинага хьожаш чакх а ваьина, дика болх барах баркал аьлар сона хьехамчо. Тlаккха тхо дlатlадахар гаьна йоацаш латтача кхыча автомашина. Вай автомашинаех ери цхьатара ний, аьнна хаьттар цо сога. Яц, аьлар аз.

— Укхаза ца эшаш совленна дар фуд? — юха а эгара хьалха ше даь хаттар дир цо сога.

— Машин бlеха хилар дакх, — жоп делар аз.

Из да-кх аз хьажа дувцаш дар а, аьлар цо.

Стажировка чакх а яьна толаме экзаменаш И. Хамчиева дlаеннача тlехьагlа «Захар» оалаш хиннача цу автомашина тlа болх бе хьожавир из. Хlаьта цуа хьехамчаниа елар керда «Газик». Шийга хьеннача «Захара» тlа Ибраьхlам болх беш хилар предприяте баланса тlара из дlаяккхалца йолча хана.

Ше къахьегаш волча 25 шерах 15 шу да «Ингушский» совхозе, хlанзарча «Сагопшинский» совхозе по болх бу. «Сельхозтехника» яха межрайонни объединени вlашагlъеллача дева хlанз ше болх беш волча цу боахаме къахьегаш ва из. Совхозе эгара дикагlа лоархlаш вола водитель ва из. Цун автомашина техническн вlаштlехьа йолаш массаза а рейсе араювлаш хилара кхаддаваа социалистически яхье хьалха латташ ва Ибраьхlам.

Дукха ха йоацаш совхозерча кгтиел дукхагlа «Уралаш» йолча автоколонна кулгалде оттаяир И. Хамчиев. Боахама кулгалхой шийх бенна тешам цо боабаьбаш. Цхьа моттиг нийслац бригадерча водителий бехкагlа автомашинаш рейсагlа ара ца йоалаш.

Хьинаре къа а хьегаш дукхача шерашка Ибраьхlама даьхача къахьегама толамий лакха мах баьб Даьхено. Цунна сийнай «Знак Почета» яха орден, «За освоение целинных и залежных земель» яха, ленински юбилейни медалаш. Хlаьта совхоза кулгалхоша, юатта КПСС Малгобенски горкомен горисполкомен, республикански «Сельхозтехника» кулгалхоша тийнна Сийлен грамоташ, ахчан премеш, кхыдола совгlаташ чот яь а варгвоацаш дукха да.

Хlанз укх сахьате Магlалбикера наькъаш тоадеча эшаш бола жегlа «яlхlагlча» карьерера хьасаш ва И. Хамчиев. Хlара дийнахьа кхоъ-йиъ рейс ю цо, уж кул сменин задана дикка дукхагlа.

С. ТЕМИРХАНОВ,
«Малгобекский» комсий совхоза инженер.

Социалистически яхье массаза а хьалхалаттарех, шоай декхараш дизза кхоачашдерех, арахецача продукце дикал лакха лоаттаерех цIа я СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода № 17 — 18 йола цех. Укхаза бригада, смена доакъашхоша шоай керттера декхар лерхI хIара дийнахьа арахеца продукци дя денгара ме доал дукхагIа хилийтар, балха юкъе ма могга дукхагIа кердадараш доаладар, лакха говзал йола технически грамотни специалисташ кхобар.

Царех цаI я эггара дикагIча сменана кулгалдеш йола Шадрина Елена Анатольевна. Грозненски мехкдаьтта институт йистеяьккхачул тIехьагIа аппаратчицалла укхаза балха йоагIа из. Дийша хиларо гIо ду цунна технологически процессаш, балха кьайленаш, оборудовани йовзара.

СУРТА ТIА: завода дикагIйолча смена кулгалхо Шадрина Елена.

✦

Итт шу соьгIа ха я № 1 йоле технически училища чакх а яьккха цу коллективе Черкашина Екатерина Степановна къахьегаш йола. Цу юкъа боккхагIболча новкъостий гIонца тIехдика кхаьерзавьй по аппаратчика говзал. Фенол — ацетон кийчдара массехк балха метте къахьега хьовргдолаш я хIана Е. Черкашина. Дикала Знак тIалаттеш я цо кийчъю махкара продукци. Къахьегама цо даьлача толамий мах, беш Екатерина Степановнай цIи дIязаьзаьй завода Сийлен книжка тIа.

СУРТА ТIА: къахьегаме хьалха латта аппаратчица Е. С. Черкашина.

[illegible] суьрт.

Кхоачамбоацараш ца нийслоре-м...

Чакхдоалаш латт цхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу. Берригача советски наха сайна хьинар кхо на деш къа а хьегаш. Дика белгалдаьккхад из хIамаш тегача тха цеха коллективо а. Шу чакхдала юхейисар дукха ха да хилар дика хета а деш; пачхьалкхен планаши тIанйина социалистически декхараш кхоачаши тIехкхоачаши дара тIа-тIа шоай хьинар айдеш къахьег хIара участка, бригада коллективаша. Цудукхьа деррига техника-экономически хьокхамий итт бетта план толамца кхоачашйир.

КПСС XXVI съезде ше хьамаьл деш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьккхар: «Социалистически яхь дукхача наьха творчество я. Наьха сакхетам лакха хиларен дар инициатива аарди тIа вIаштIехьъяьккха я из. Духхьал цу инициатива новкъостал ду гуча а йоахаш производства керда резерваш болх бе йолаялийта, балха эффективности дикала лакхъе». Уж вIоарга чулоацам бола дешаш чIоагIа къобалдаь наха а лаьца, цу лостамах шоай хьинарш низа кхо ца беш къахьет тха хIамаш тегараша. ЦхьоалагIча конвейера коллективо СССР Конституци дезалча дента — 7 октябре кхачалехьа шера план кхоачаш а яь, хIакхлехьа пачхьалкхен планах лаьрхIачул совгIа арахийцад 52 эзар баракъа. Къахьегама овсарле лакхъяра план 13 проценти сортноста задани 8 проценти тIехкхоачашъяьй. Уж толамаш даха цун вIаштIехьдаьннад къахьегама социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьъяккхарах, балха ханах бизза пайда а эцаш, хаддаза къахьегама овсарле лакхъярах, пачхьалкхен плани тIанйица социалистически декхараши кхоачашдара шоашта тIалатта бехктокхам боккха хилар дика кхетадеча болхлоша хьинар кхо ца деш къахьегарах, керттерча дакъе къахьегама дисциплина лакха хиларах. Конвейерера дукхагIбола хIамаш тегараш шоай балхах тIехдика кхеташ бола кагирхой, хьехамчаш ба.

Даим социалистически яхье хьалха а латташ белгалбьнна дика къахьегаш ба хIамаш тегараш Сакалова Миновси, Чилиева Лида, Муцольгова Асет, Богатырева Дугурхан, Сакалова Заловбан, Аушева Лида, кхы дукхабараш. Цар шоай хьинари низи кхо ца беш къахьег болхлошта юкъе кхетама болх беши, шоай опыти дикагIйола методаши царна дIайовзийташи, арахеца продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара къовсам лоаттабеши.

Муцольгова Лизас кулгалдеча конвейера коллектив хIанз тIадоагIача шера февраль бетта чотагIа баракъаш тегаш я. Шийна карагIдаьнначох кхоачам а ца беш, дIахо а социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа из.

КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенеша дегаш гIоздаьхача конвейерерча хIамаш тегараша доккхий социалистически декхараш тIанйицад Нохч-ГIалгIай автономе 60 шу дуьзачен Нохч-ГIалгIайче шийн лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дуьзачен цIейга кхачалехьа цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе. Цун инициатива хьалт а лаьца цу дезача денга кхачалехьа шин шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIанйицад № 6, № 8 йолча конвейерий коллективаша. Уж декхараш толаме кхоачашдеш да. Масала, ялхлагIча конвейера коллектив хIана тIадоагIача шера январь бетта чотагIа баракъаш тегаш я.

СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен деза цIейш дездеча деношка кхачалехьа цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе доккхий социалистически декхараш тIанйицад фабрикерча 200 герета болча хIамаш тегача мотористкаш. Царна юкъе бе дукха хIамаш тега йоалла моторисэкаш Харсиева Рукьет, Мальсагова Марет, Измайлова Лида, Сакалова Маруси, Аушева Хадишат, Оздоева Аминат, кхы дукхабараш. Шоаш тIанйица социалистически декхараш дика тIехкхоачаш а деш, тоьал ха а уж 1982 шера чотагIа къахьегаш бола. Даим социалистически яхье хьалха латташ хьабоагIаш болча хIамаш тегача дукхача мотористкаши социалистически декхараш тIанйицад Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу дуьзачен из шийн лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дуьзачен цIейга кхачалехьа укх пятилетка хьалхарча кхаь шера задани кхоачашъе. Царех ба хIамаш тега мотористкаш Сакалова Миновси, йишарий Богатыревгiар ПаьтIамати Зайнапи, упаковщица Котиева Фатима, кхыбараш.

Деррига техника-экономически хьокхамий план шоаш толаме кхоачашъеш хьайоагIа тха № 1 йолча цеха коллектив. Цхьабакъда, из хьахинад лакхе цIераш яьача кхаь конвейера коллективо хьинар кхо ца деш къа а хьегаш башха-дика толамаш дахарах. ХIаьта цехерча пхе конвейера коллективо пачхьалкхен планаши тIанйица декхараши кхоачашдац. Цун керттера бахьан да тха балха тIа цIенхаштера кхоачамбоацараш нийсдалар. План кхоачаш ца еш йолча конвейерашкарча хIамаш тегача мотористкаша хIара дийнахьа 500 сага-сахьат совгIа ха йоаю тха фабрика кулгалхой бехках. ДукхагIча даькъе ца нийслу хьаэльта тега йиш йола бараш ца хиларах, 9 «А» — 75 яха маьхий, этикеткаш, укзоргаш ца хиларах. Укх тIеххьарча хана кIадаш ца хиларах ахаш конвейераш болх ца беш я.

Лоашца аьтча, фабрика Iалашон отдел болх беш ца, хIамаш тегарий балха тIа эшаш дараш Iалашдара предприяте кулгалхоша е Iалашон отдело а деш хIама дац.

Эггара халагIа долча балха хьалхьа кхоачашъеш а оаха еш йола пачхьалкхен план, из а яхье хьалха латтача бригадай чотагIа. ГIона йола материалаш хан-ханнахьа эшача боаржагIен ца хилийтарах тIехьаюсаш я из лакхе хьоахаяь тIехьаюсаш я яха конвейераш. Из гIулакх чIоагIа Iаткъаш да арахецача продукце дикала а дукхала а. Духхьал дIабахача итт бетта 180 эзар изделена зе даьд тха фабрика коллективо шийна. Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш нийсдаларех лоха я хIамаш тегарий къахьегама дисциплина, каст-каста дIахье бувлаш хувпалу болхлой. Цун кеоттерзар да хIамаш тегараштa бизавча низаца къахьегара хьабе болх ца хилар, цар материальни белам совбаккхар деш хIама ца хилар, чIоагIа эсала Iалашду болхлошта эша къахьегамен бытен хьалаш.

ХIамаш тегараштa хьа ма булу болх болча конвейерашка моттигаш нийсдац къахьегама дисциплина телхаеш, хIамаш тегараш балхара дIабувлаш. Иштта ярех я тха цехера цхьоалагIа, ялхлагIа, бархIлагIа конвейераш. Керда балха отташ бараш а цу конвейерашка болх бе баха гIерташ хул.

Уж белгал мел даьха кхоачамбоацараш тха балха тIа нийслуш дале а, керда торонаши - кхоачамаши балха юкъе а кхухьаш, укх шера хьалкхен план толаме кхоачашъергхиларах дог тийша ба тха цехера хIамаш тегараш.

Б. БЕКОВ,
Назрановски трикотажни фабрика хIамаш тегача цеха начальник.

Дени - буса сурейтта эзар кирпеш арахец Шалински кирпичашьеча заводо, хIаьта уж республике хьалхьеча дукхача объекташна а кхоач.

— ХIана оаха кийчъеча организационни мероприятеш, — аьлар предприяте производства начальника Басхадов Хасмахьмада, — торо хуьйтаргья продукци дукхагIа арахеца. Хаддаза тертo ю оаха цахаддаш оборудованега болх байтара, прогрессивни методагIа къахьегам вIаштIехьбаккхаса.

КПСС ЦК ноябрьски 1981 ш. Пленумо, цига новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьло дегаш айдаь болча завода болхлоша шерра социалистически яхь йовржаьй. Цун девиз — «ХIара балха дийнахьа кхаьер дукхагIа хилийта!».

Яхье хьалхалаттараш буьйцача хана заводе эггара хьалха Садаев Денека цIи йоаних. Кирпишк пешначуре арайоаккхаш ва из, смени задани 20—25 процент тIехкхоачашъю, балхах дика кхет, сина салоIам хулаш къахьег цо. Шийн опыт Денена памьрига дIалу нагирхошта, новкъостал ду тIехьабусарашта.

Дика къахьегарца заводе белгалбаьнна ба иштта кирпишк чуоттаю Шамсудинова Зия, кирпичаши арайоаккхо Садулаев Iимран, формовщица Бокуева Хьава, кхыбараш. Цар а задани тIехкхоачашъю шоай задани.

СУРТА ТIА: Садаев Дени.

Х. МУКАЕВА
даьли сурт.

IИЛМАХОША — МЕХКДАЬТТА ПРОМЫШЛЕННОСТА

Мехка экономически потенциал айяра, халкъа бахама эффективность лакхъяра дIахо а къовсам лоаттабера йола программа а хиина дIаэттай КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенеш, цига къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аь выводаш. Укх шера хиннача иттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ялхлагIча сесси хьажа а хьежа чIоагIъяьй 1981—1985 шерашка, иштта 1982 шера мехк экономически а социальни а дегIаахара пачхьалкхен план.

Цу даькъе парте а правительства а хьалхашка оттадьча лоархIамегIчарех цхьа декхар да Iилма-технически прогресс сихъелга, Iилманен производствана юкъера буварами чIоагIдела, Iилмахой, проектировщиний разработкаши царна карагIдийнараш производствана юкъенкахьар сихделга.

Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта промышленносте Iилман-техническа прогресс ета, Къулбаседа Кавказе мехкдаьтта доаха промышленность дегIакхувлача доккха даькъа лоац отрасле эггара къаьнагIа лоархIаш йолча «СевКавНИПИнефть» института Iилмахой, инженерно-технически болхлой коллективо.

Мехкдаьтта, газ, газоконденсат йоалла моттигаш тахкара, тIехкIоарга скважинаш яхийтара, буруь тоха деза моттигаш кийчъяра йола комплексни проекташ уттаю институте. Буруь деттачара, скважинаш а йоахаш, уж карраерзаечара, мехкдаьтта доалахачара, кхычахьера технологически процессаш эрга а йоахаш товнра дукха Iилматохамен промысловии балхаш ду оаха. Иштта дукха къахьег мехкдаьтта тIоаваштхарa хьадоагIа «Iаьржа дошуя» дукхагIа хилийтара, оборудованех, инструментех дикагIа пайда ийбайтара. ТIехкIоарга задача тIоаваштхара хьадоагIача мехкдаьттана интенсификаци яра йола методаш кийч а еш, производствана юкъенхувл.

Къулбаседа Кавказа, Грузински ССР производственни объединеней коллективаша болх беш йола мехкдаьтта промышленность экономически ларда тIа дегIайоалаяра а из хьакъоаста а еш дIанийсъяра а йола методика, регламенташ, инструкцеш, кхыдола документаш кийчдеш боккха болх бу тха института коллективо. Иштта дукха балхаш даьд оаха лахара-тахкара, буруь тохара балхий, мехкдаьтта доалла моттигаш тахкара, капитальни вложенейн эффективность лакхъяра, института разработкий эффективность айяра. Цул совгIа, оаха дукха къахьег технологически процессашта тIахьожам а лоаттабеш управлени яра йола системаш кийч я еш, уж производствана юкъекхувлара, производствана управлени яра, мехкдаьттапромыслови объекташ хьалъяра а промыслашка лостам бара а тIадерзаль йола документаци кийчъю. Производственникашта тIехкIоарга скважинаш яхара чIоагIа эша керда образецех йола оборудовани кийчъе.

Къулбаседа Кавказе мехкдаьттен гази йоалла моттигаш геологически даькъе СССР-е эггара чоалханегIа лоархIачарех я. Мехкдаьтта отрасле эггара кIоаргагIа йола скважинаш айцята йоахаш я.

Мезозойски комплексай геолого-геофизически даннеи массе а тайпа аьча анализаша, теоретически разработкаша, тайп-тайпара кIоаргалешашка углеводородаш хилара вIаштIехьдалийтад Нохч-ГIалгIай АССР-е, Дагестански АССР-е, Ставропольски Краснодарски краишка мехкдаьттен гази йоаллаш хиларах йола прогнозаш къоастае. Из ларде а лувцаш 1981—1985 шерашка геолого-тохкама балхаш дара йола комплексни проект оттаьй. ДIадоаш дар ма могга кIезигагIа а хулийташ буруь детта предприятеш техникашка Iалашъяра йолча торонашкеи буруь тохара балхий технологеги хьежжа белгалдаьхад захара-тахкара буруь тохара дола керттера лостамаш.

ИттлагIча пятилетке института коллективо кийчъяьча проектегIа производственникаша даьча геолого-тохкама балхаша вIаштIехьдалийтар кхоъ керда мехкдаьтта доалла моттиг хьаелла (Къулбаседа-минеральни, Андреевски, Червленни), иштта биъ тIоа хьагучабаккха. Старогрозненски мехкдаьтта доалача моттиге кIалхарча мелашкен Малхбузен Гудермесски Горячеводски яхача мехкдаьтта доаллача моттигашка тIерча шин мелашкен промышленни разработкаш яра йола кийчо йир.

Цхьайолча майдашка, мехкдаьтта доаллача тIоавашка Iилман ларда тIа чIоагI а яь института коллективо кийчъяь 22 проект чакхъяьккхарах вIаштIехьдаьлар эффективнегIа буруь детта, «Грознефть» производственни объединене доаккхаш долча мехкдаьттан газен запасаш дукхагIа хилийта.

Укх тIеххьарча хана тха институто кийчъяьча дукхача разработках пайда ийбе болабелла Миннефтепрома, Мингазпрома, Мингеологе промышленни предприятешка. Царех я КССБ яха реагент, цхьа берд болча остайи бурголовкайи, гамма, дукха циклаш йола тохкама оборудовани, лакха давлени а йолаш углеводородни газаш мехкдаьтта тIоавашка чуахийтар, бурильни турба кIийдена компановка яр, «скважина-пласт» яхача системерча давленена гибки регулировани яра йола методикеи оборудовании, пюаш саина яраш кхы йоацаш йола коллектораш кийчъяра йола методика, мехкдаьтта тIоавашта ниа тIалоаттабара долча хин дикала нормировани ю система, мехкдаьтта доалла моттигаш тохкаш йола процессаш Iомаеши тIахьожам лоаттабеши йоза методаш, кхыдраш.

Института проектех производствана юкъекхуьлаш я хьагIул а деш мехкдаьттен гази дIаахийтара йола лакхаяпорни, герметизированни схемаш, тIехкIоарга скважинаш йоахача хана турбашта гонахьарча пространствана герметизаци еш йолча устройстваь комплекс.

Института дукхагIйола разработкаш изобретенеша лур миссел пайда луш я. Укх тIеххьарча пхе шера института 80 разработкана авторски тешалаш а-луш, защита яьй. Уж производствана юкъейоалаярах пачхьалкхена хинна пайда 50 миллион сом да.

Къулбаседа Кавказа еррига мехкдаьтта доаха объединенеш производственни декхараш комплексни къестадарга яларах цхьайтталагIча пятилетке дикка кIезигьенная дIаюха хьежаеш йола средстваш, уж тIаерзае торо хиннай керттерча перспективни лостамашта.

Къулбаседа Кавказе 2000 шерага кхаччалца йолча хана мехкдаьтта промышленность дегIайоалаяра йола схемаш оттаьй института коллективо.

Грозненски мехкдаьттахоша, дукха тIехкIоарга скважинаш йоахача шоаш пионераш хиларах тарра, цхьайола проблемаш духхьашха къоастеш я. Цунца дувзадена дукхача дешашта «Грознефта» предприятеш кердача технологически приемийи способийи, производство вIаштIехьъяккхараи управлени яраи долча кердадарий мехкдаьтта даькъа тIа базови предприятеш лоархIаш я. Iилмахошен производственникашен шоайла айкха бувзам а лоаттабеш уж чакхъяха торо хургья, шерагара шерага дукхагIа а йоахаш.

А. МАМВРИЙСКИЙ,
«СевКавНИПИнефть» института директор.

С. КОНОРЕВА,
учени секретарь.

ЦхьайтталагIча пятилетка мулаш

ПРИКАСПЕРА ХАЛА МЕХКДАЬТТА

Укх тIеххьарча ханналца нагахьа сага хацар Каспийски форда малхбоалехьа улла Бузачи яха ахгIайре йолаш йий а. Кхы сага теркам тIабаха хIама а дацар цига. Бузачи — уж я маьлхо доагадьча, наг-нагахьа Каспе дира хий тIа доалаш уллача лаьттан бIаьш километраш. Из я цамцаьннача известняк я лоабат, форда дира берхIа вIашагIъийна лаьтта чIегилг. Укхаза аьхки догIа а доацаш шовзткъа градус йIовхал хул, Iай 30 градус шелал а йолаш чIоагIа мух-хьекх. Теза хий дац.

Цу тайпарча, далла а йицъеннай оалача лаьттан чIегилга тIа геологашта корадир мехкдаьтта. Дукха ха йоацаш укхаза йиллар «Комсомольскнефть» яха мехкдаьттен гази йоаннха управлени. АхгIайре карерзае йолаяьча хьалхарча шера (1980 ш.) Каламкаси Каражанбаси яхача шин моттиго делар 1,2 миллион тонн совгIа «кокча доштув». Укх шера шовза дукхагIа доаккхаргдолаш да из.

Атта дац Бузачера мехкдаьтта даккха. Из даккха доладалехьа форд бар «дIататта» безаш. БIаьш самосвалаш массехк бетта чукхессар дирача хил цаI-ах миллион кубометр тIон гIуми, хьалйир 32 километр йола дамба. Низ болча насосаца хьаззар дамбал дехьара хий. Цул тIехьагIа торо хилар буруь тоха. БIаьш я цига хIанз буруь теха моттигаш. Еррига буровойш латт айяьча моттигашка, го баьккха дира ушалаш а йолаш. Еза установкаш лел ушалаш тIа яхача болата рельсаш тIа дIолла. Чакхбаьхка вагIа вIашегI а бахкхе юха а Iобехи установка дIахо яхийта. Буровойна тIехьайийза я нах чубаха вагончикаш, вагон - столови — массе а кондиционераш чулатташ я уж. Цу тайпарча установках мехкдаьтта доаккхараша «бронепоезд» оал. Цо новкъостал ду царна балха дикагIа толамаш даха, ха ца йоае, сихъача моттиге саина сиха болх дIабахьа.

АхгIайрен тIа электролини, автотрасса йиллай, Актаву яхача портага кхаччалца йиллай 200 километр дIоахал мехкдаьтта провод, 70 километр дIоахал дола хин провод, хьалъеш латт промышленни хий цIенду станци, вIашагIйохкаш латт тайп-тайпара резервуараш, чура подстанцеш, хьалъеш латт баваш гIишлош. АхгIайре карерзаярга хIанале а дIадахийтад 250 миллионал совгIа сом.

— Бузачински мехкдаьттана тIанхача меттел, из хьадаккха а да хала. Из дикъа, деза, кIув боаллаш да. Массаза доаккхаш хилча тIоана чура 15 процент марв далаш мехкдаьтта, хIаьта даккха деза 40—60 процент да. Традиционни, хий чу а хийце мехкдаьтта хьалъоаш хинна методаш укхаза пайдана яц. Бузачи кердача методаца хьалъоа дикъа мехкдаьтта. ТIоавашка чухец йIайха Iы, е на тIоа лотабу. ЙIайхача температуро ковч а дий урагIа доагIа мехкдаьтта. ЙIовхала методо торо хулийт дикъа мехкдаьтта ковча дар миссел даккха.

ЛаьрххIа хьаьй керда административни Мунайлински район (мунайли — казахий меттало — мехкдаьтта). Район яро аттагIа хилийтар, Бузачера оахкалий моттигаш дегIайоалаярцен къаьстта а мехкдаьтта доаккхараша бытовой хьалаш вIаштIехьдахарца а дувзаденнача дешай еррига комплекс къоастае.

Районе, хьанзарчоа, 13 эзар саг вах, болх беш бараш 16 эзарнел совгIа бале а. Укхаза лелаеш я мехка дукхача гаьнарча районашка чакхъяьнна промыслашта гIулакх дара йола вахтови метод. Ах бетта нах къахьегаш хул, ах бетта салоIаш хул цIагIа: Махачкале, Грозне, Баку, Алма-Ате, Шевченко, иштта кхыча городашка а. ДIа-хьа кхувлара мах предприятеша шоашта дIатIаап.

Дукха низи рузкъей дIадода Бузаче лерттIа бытовой хьалаш вIаштIехьа дахарга. Укхаза сиха хьалъю мел эшар дола вахтови поселкаш. Каламкас яхача моттиге лоацца юкъа хьалъяттар бIарчча городок. ХIанзарча тайпарча, доакъоех вIашагIдехкача цIеношка цIена, сапаргIата я, хIара цIагIа кондиционери холодильникаш латт. Iай болх беш я паровой отоплени. Поселке вIашагIъеллай йоккха торгови объединени, цу чу йоагIа 10 столови (ворхI царех буровой и) шин тика, буфеташ, йолаш я парикмахерски, библиотека, 350 сага лаьрхIа цлуб, баня. Яхача бIаьсти тIа техар эггара хьалхарча къоначa гаьнашта. Промыслаш товеш кийчъеш латт.

Маргарита ВОРОТЫНОВА,
(АПН).

Проблемаш хетараш

ТРИЛЛИОНАШ СЕНГА ДIАУХИЙТ

Адамлен исторе хIанзарча этапа маIан духхьала Лаьттан тIарчен космосерчен Iалаьмате йоккхийча Iилматехнически тамашенех лаьтта ца Iеш, иштта адамаш триллионий счетага доалаш латташ хиларах а латт. ТIа-тIа сихагIа нийслу дунен пресса тIа, къаьстта а Iилмашца юьзаенна чу тIа, сомаш, доллараш, маркаш, франкаш, кхыйола ахчан знакаш триллионашца лоаркIаш моттигаш. Экономисташа язду электроэнерге триллионаш долча киловатт-сахьатех, триллионаш кубометраш йолча газах, кхычох.

Триллион — 12 нуль тIехьашка а латташ йола единица: 1.000.000.000.000. Вайна йовзача шкалага диллача астрономически, лаьттара доаца число да из. Ха лоархIаш хилча триллион секунд — из дукха хIама ца эшаш 32 эзар шу. Цивилизаци истори — древнегреческий пирамидашкара деза вай денош кхаччалца — деррига а башха совгIа - эшашагIа доацаш 150 миллиард секунда лоархIам болаш да.

ТРИЛЛИОНЕРИЙ КЛУБ

ХIанзарчоа цунна чуйода США, СССР, Япони: цу мехкех хIаране шера хьаду материальни рузкъа триллион доллараь тIехдоал. Цхьадолча лоархIамех, 10 е 15 шу даьлча цу клуба членаш хила мег ФРГ, Франци, Бразили, Мексика.

СССР къаман рузкъа — общества доалахьара деррига материальни хIама (производства средстваши потреблене предметаши) — хIанз укх сахьата дукха хIама ца эшаш кхо триллион сомах латт. Советски мехка къаман рузкъан эггара лоархIамегIара даькъа — керттера фондаш (триллиона 744 миллиарди сомага кхаьчай 1980 шера, цу даькъе керттера производственни фондаш — 1 триллиони 150 миллиарди сомага. Вайцига хьа ю шера 1,3 триллион киловатт-сахьат совгIа электроэнерги. Специалистий лоархIамегIа, 1990 шу тIанхоачаш СибарегIа йоаккхаш йола газ, 1 триллион кубически метрга кхоачае йиш йолаш я, из хул 1 миллиард тонн мехкдаьтта миссел.

Дерригача дунен тIа шера хьаду материальни рузкъаш дерригаш а лоархIача 10 триллион доллара гаргагIерташ да (1981 шера 1 ноябре деза хьайоагIача официальни курсах, 100 доллар — 72 сом 25 кепиги). Амма, из, новкъадале а, дукхача мехкий экономически дегIаахар, кIаьдда аьлча, мела да, хIаьта инфляци юкаш ца хиларагIа доллар тIа-тIа дайлуш латт.

ТРИЛЛИОН ДОЛЛАР МАХ БОЛА «НАРКОТИК»

Экономически хала а долаш белгалдоах индустриально дегIалаьхкача капиталистически мехкий халкъа боахама сихха милитаризаци еш латташ хилар. Чакхдаьннача пхе шера (1976—1980 шш.) НАТО-на чудоагIача мехкий милитаристски программага дIадахад 1,5 триллион доллар. ХьатIадоагIача пхе шера изаал ахча дIадахийта дага я духхьал США ше.

Сиххача темпашца шин-шерIа дегIаухаргйолча кхаьчай милитаризм. Из чу а яьина кхерамеча тайпара доал де йолаеннай политикана, массови информаци средстваша, тIа-тIа чIоагIагIа шийбе доллаш йоаль Iилма, производство. Iилмахоша хьайоах: нагахьа саина милитаризма цхьанна а хIамах Iабаш йоаца сутарал юха ца токе, хьатIайогIа бIаьшере йолалуш герз хьадарга шера триллион доллар дIаахийта дезаш хургья адамле. «Iоажалагахьа адар», е, Iилмахоша оаллача тайпара, омницидегахьа — адамлено ядерни герз ше шийна тохаргахьа алар, сов кхерамеча тайпарча сиххденнад: политика лостам хувцача хьалхарча йоккхача гола тохача моттиге атта гIалат де тарлу, хьаькъала торможаш галха йиш я.

ДЕСТАБИЛИЗАЦИ ЕШ ЙОЛА ТРИЛЛИОНАШ

Ше президент хиннача хана Рейгана дIакхетабир американцаш, триллион доллар ялар мел хIама да. Цо аьлар, из ба эзар долларах латтача банкнотий 67 миль лакха лоам. 67 яхар герга число ца хилар хоьш доладаь, хIаьта США президент, хетаргахьа мулашта чIоагIа тIаккхувш хила а мег, цо а цун командо а лаьрхIар, шоай милитаристски программа эзар доллара латтача банкнотий 100 миль лакхача колонна хьисапе хила еза аьнна, вешта аьлча дунен сийнача тховнал лакхагIа.

Иштта ахча доаде низ болаш ян американски экономика, хIаьта из хIанзалца цIанкха а ца хиннача тайпара кIоаргача кризисе чуяха хургьяр, нагахьа саина цхьа хIама децаре. Из да: доллараш США кепадетташ хилар. Массазарча кеп еттача станока йиш я хIанзарчоа милитаристски эгIоро еш йола расходаш дIатекха, хIана аьлча доллар да дунен торговле кIийлен тIа расчетни единица лоархIаш дар. Доллараш да социални кепадетт, «экономически диверсантий» легионаша хьалйизай дунен рынок. Цу легионий лехамий цIа — триллион.

Оттаве хинна «семёрка» тIеххьара совещани хилале хьалхха Франце арахьарча торговле министра Мишель Жобера аьлар ше «Монд» яхача газета еннача интервью тIа, триллион доллара боарамера йоккхий капиталаш даим теркаш латтача хьале кхы доахалургхац дуне. «ХIаьта хIанз вайна гуш да, тIина делача 1000 миллиардо (триллион), вешта аьлча цхьанна сага тIаэзаш доацача доллараша, ВIашагIкхийттача Штаташа гаранти енна доллараш, ВIашагIкхийттача Штаташа шоай арахьара декхараш дIатакхара арахийцача доллараша дунеяна го миштa боах, — йоахар Мишель Жобера. — Уж юхачудолхац ВIашагIкхийттача Штаташка. Царех «дунен инфляци» оал».

Дунен инфляци дIахо а гIоргья, из латтаргья США шийн тIома расходаш хила еззача боарам тIа йоалаялцa йолча хана. Шоай чулоацамга диллача цхьаккха маIан доацача цу расходаша нагализировать а ду кIоарг а ду кхыметтел эггара боккхагIа болча оптимистий а дIа маца даргда ала йиш йоацаш дола экономически кегараш. 1929—1933 шерашка хиннача «сийлахь - йоккхача» депресси кIорг тарлургдоача кхоачаеш шено йоацаш хIалакъергья милитаризмо американски а еррига малхбузеневропейски а экономика. ХIана аьлча милитаризм триллионаш дIаяха яьннай хIанзаье а. ХIаьта дунна уж теле а тел итташ миллионаш болча наха бе болх беце а, инфляце цифраши знанах латте а, энерги бийдали ца тоз а. Иштта гIулакх гаьна дала йиш йолаш дац.

Г. ПИСАРЕВСКИЙ,
АПН политически обозреватель.

ВАЙ ЗАМАНХО

ДАЬША ЯЬХАД...

Республикин аргIанара политди дIахьоча ерача дийнахьа Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе нийсвелар со. Цига йийцар ЦIе байракхаш лелаеча республика динагIийолча коллективан балха опыт. Паччахьалкхенна ялат дIадалара план 116 процент кхоачашъяьй, хьайбаш толаме Iангар дахара планал тIех кхо эзар совгIа тонн доаньар нийсдаьд, кхы балхаш даьд. Уж чакхдоахача чIоагIа къахьийгад колхоза механизаторашa. ХIаьта царна юкъе къахьегама овсарле къаьстта лакха йолаш — Джунаидов Мохьмада. Цунах дукха дийцар сона парткома секретара Хамирзоев Русланей колхоза председатела заместитела, парткома члена Гунаев Заьудиней.

— Тхьаь пхийтта шу совгIа ха я аз тайп-тайпара балхаш ду, — аьлар хьалхагIа цох лаьца къамаьл дIадоладаьча Гунаева. — Иззал айса балхаш деш цул бакъахьара а волаш кхы цхьаькха саг бIаргавайнавац сона. Къахьегара тIера а волаш, хIаьта ше хьадер тешшаме а деш болхло ва Мохьмад. Цун кIаьдача оамало, цIенача уйлаш, хьаделладеннача дего цхьа шин тайпара наькха бехам тIабодеш хозву из ше а цун къахьегам а. БIарахьежача латта догдоагIа цо болх беча хана. ХIаьта мел хала из хиларах бIунъожабаь тIехьашка а валац.

Цул тIехьагIа аз дехар а даь цох бIаргтоха колхоза мастерске дахар тхо. Сона моттар цар сайна вийца Джунаидов Мохьмад ондда дегI а долаш, низ болаш саг ва аьнна. Иштта хул цIенача фега балхаш ду механизатораш. Царех саго вIалла хала а ца хеташ хьалъайю мел йоккха хиларах тракторех йоалла оатхал.

Из дIа трактора юхе воаллар ва Джунаидов Мохьмад, — аьнна Хамирзоев Руслана цхьан механизаторгахьа се дIахьожаьвча, цецваьннача латтийсар со. Из эIамига дегI дола механизатор вIалла тара вацар сона хийттачох.

— Вай даьша фу яьхад хой хьона? — хьаьттар согахьа хьатIа а вийрза са дагарчох санхийннача Гунаев Заьудина, — Цар яьхад «эIамига дале а деза де дошо эппаз». Из хьона гуш дола дегI деррига а дошо да.

Тхо цига нийсденнача хана сайре хьатIаахьаьчаяр. Болх йистебаьннабар. Баьннабале а, Джунаидов санна кхы механизатораш а боахкар шоай тракторех кулгаш детташ. Шоай хьаштел общественни боахама дараш бехкегIа а хеташ, шоай лоIамагIа къахьегаш боахкар уж. КIаьдбеннабола Мохьмад а цун новкъостий а сагота бацар салаIара.

Механизаторашкахьа дIахьежаш латташ дегадехар сона КПСС XXVI съезде шин доклада тIа Генеральни секретара ков. Л. И. Брежнева аьннар: «Дика, хьнаре болх баьб советски наха. Ленински партена гонахьа айхха нхотабенна болаш, цо оттадаьр шоай дулхах-цIех дола гIулакх санна тIаэцаш города а юрта а къахьегамхоша ния кхобаьбац Даьхен экономически потенциал совъаккхара. Сийле а хоастам а хилба советски сага — къахьегама сага! Из — керттера а мах баь варгвоаца а вай общества рузкъа да».

Цу дийнахьа эйба сахаш долча хьаьтта минеральни удобренеш тувсаш хиннавар Джунаидов.

— Мохьмад! КIаьдвенна хургва хьо. ЦIа а гIойя са хIана лаIац Iа? — хьалхагIа дIа-юха хаттар а даь, парткома секретара шийга аьлча, тхогахьа безаме хьа а хьежа, механизатора аьлар:

— ТIаьагIача говра санна доал де дезаш я трактор. Де дезар шин ханнахьа ца дойи

ОЧЕРК

аггара сагогIча хана эха а ехе дIаотт. Мотора чура даьтта а хийца, цул тIехьагIа кхы кIезиг-дукха ункапа кулг а теха цIагIоргва. СалаIа-м кхувргдар...

— Ше лаьрхIар чакх а ца доаккхаш цIавахача, наб ца кхеташ сахаларга варгвар ер, — аьлар цун белажах кулг а теха велавеннача Гунаева.

МТЗ-80 яха трактор я Джунаидова болх беш лелаер. Пхи шу дала доалл цу цхьан трактора тIа цо болх бу. Тахан заводера хьаеча санна цIена лет из. Цоа хоа сона Мохьмад техника езаш механизатор волга. ГIулакх дарга хьежжа мара дIалелац цхьаккха а машин. ХIаьта динача механизатора яр цхьа маггахьа оатхал хувца езаш хилча мара ца соцаш лелаш а хул.

— Балхах сихдаьннача денноша цхьа сахьат соца даккхийтац укхо шин тракторга. ХIаьта технически гIулакхаша кхы эпараш хIана сана болх йистебаьннечул тIехьагIа а ду. Цудухьа цIаккха ца йохаш болх а бу тракторах мел йоахкача агрегаташа, — йоах сона хетар баьга деш Хамирзоев Руслана.

— ХIара шер - шера шин эзар сомага дIаххоачаш доагора материалаши запчастеши нхою укх тха Мохьмада, — доаккхаш а деш тIатох цигга тхона хьатIаьоача колхоза председатела Дышниев Султана а.

Хален бехктохкамен дола цхьа доккха гIулакх тIадеча сиха белгалвоал денал дар, дог цIена къахьегар, болх дIабахача дика хеташ гIулакх телхача хала хеташ вар. Иштта цхьа моттиг нийсъеннай укх шера колхоза балха юкъе.

Хьайбашта мел эша доакъар Iалащдара Гунаев Заьудина кулгал а деш укх шера лаьрххIа мехотряд вIашагIъеллай боахаме. Цунна юкъе хиннав Джунаидов а. Доакъара лаьрхIа дIайийна хинна культураш сихбенна чуэцаш уж баьхкача деношка Нохч - ГIалгIай вонхарий совхозо бокъо еннай Гардалинка яхача юрта йисте шоаш генараши хьажкIаши вIашагIа а даь дIайийна хинна доакъара, культураш хьакха. Цига дIайига комбайн а йоацаш бисаб колхозахой. ТIаккха Джунаидов Мохьмада дагайохийтай массехк шу хьалхе пайдане ца хиларах шоай машинаш латтача коа дIаоттаьб «Вихрь» лха къаьна сидос йоаккха комбайн. Цул тIехьагIа из тоае дIаотт Джунаидов. Шин дийнахьа кулгаш деттац а ваьлла меттаоттаю цо эпаш хинна оатхалаш. ХIаьта а лелал долаш волча механизатора мара бола бергболаш хиналц комбайн.

ЧIоагIа тишъенна хиннай цох мел яьлла оатхал. Цунца болх бе доархIавергвац со аьнна тIехьашка ца воалаш шин трактора из тIехьа а ийза 50 гектара тIара доакъар хьакха воланеннав Мохьмад. ДIа мел хьежача метте харцаши сангараши йоахкаш цхьа геттара хала кха хиннад нийсденнар. ХIаьта а цох бIункъожабеш йист хиннавац Джунаидов. Комбайн дукха гаьна яьалеъьа хьадий цIьа эIы. Шорттага трактора тIера Iо а ваьнна из юха вIашагIйолла дIаэттав Мохьмад. Цун могаметта кхы саг хилча слесараш хьебахкалца Iохайна вагIаргвар гIаьле а увзаш, хIаьта Джунаидова шин дегь лоIам а хулаш беш хиннаб из болх. Цхьа тракторех лафет доакъарех етта дIаахачул тIехьагIа цIаькха а футтаройна санна эIы хьадий. ТIаккха а хьалхагIа мо мара балхах дог ийкха йист ца хулаш тоаьй из Мохьмада. Юха а дика дIаболвбеннаб болх. Колхоза ферма йолчахьа хасткаста дIааха яьнай мошача доакъарах етта йола трактораш лафеташ. Цох кхы а массехк лафет еттича ханна цIаькха хьадий комбайнах йоаллача транспортера оса. Из тоае етта хиннадац. Цул совгIа, из тоалра эша материалаш а хиннац. Гунаев Заьудина сина вала хьайоаланый «Техпомощь» механик а волаш йола слесарий бригада. Комбайнага хьежа шоаш баьтча слесараша аьннад кхай тIарча хьалашна транспортер тоалургьац. ХIаьта мастерске из тоаьчул тIехьагIа а цу комбайнаца доакъар хьокхалургдац, хIана аьлча из цхьаьна вIаманна пайдана яц. Цар дувцар шинна хьахезача дика раьза а воацаш слесарашта бIарахьежав Джунаидов. «Ер пайдана яц ях оаш? Хьаькалаш укхо болх мишта бу!». Цул тIехьагIа дIахайда царгара дIоагIаши кхы хIамаши хьа а ийца транспортер тоае дIаэттав из. ТIаккха шоашта эха а хийтта Мохьмада новкъостал де дIаэттаб уж хебараш дийцараш а. Иштта цу механизатора яьнара денал вот а деьнна, цхи сахьат дадалехьа юха а доакъар хьакха йоаленнай комбайн. Массехк дийнахьа цу комбайнаца деррига кха хьекха даьккхад Джунаидова, пхи бIаь тонн мошо доакъар а доаккхаш.

Дукха магий нах ба Джунаидов Мохьмада Iомабаь, цун никъ къовбалдбаь хьа а вийца, шоай колхозе механизатораш болаш къахьегаш. Царех ва Эдалгириев Вахид, Денисултанов Iаьла, Идрисов Iийса, Наниев Рамзан. Мохьмада шин воI Iалви Грозненски ПМК болх беш воли шолагIа воI Мовлди, кхьыбараш.

КПСС XXVI съезда решенеша кхачаи программа кхочашъяра тIадехна денхараш толаме кхочашдара деррига шоай низаш оарцагIдаьха къахьегаш ба колхозахой. Агротехнически дикагIча хана дIадийнад ялат, хьайбаш дика долаш Iангаре дахара шортта доакъар Iалащдаьд, шоай колхоза боахам дегIабоалабара кхы дукха балхаш ду.

Царна юкъе дошо эппаз сапна къаьста бIарга а гуш хьинар айденна къахьегаш ва Джунаидов Мохьмад а — вай заманхо.

С. АУШЕВ.

Социалистически мехкашкара хоамаш

СССР ЗАКАЗАШ — ХАНАЛ ХЬАЛХА

«СССР заказаш ханнахьа а дика а кхоачашде» яхача девизагIа болх беш ба Чехословаке дукхача промышленни предприятей къахьегамхой. ХIанз дукхача коллективашка баьржаб Советски Союза экспортни поставкаш ханал хьалха йистеякара болам. Масала, Хомутовера «ВТЖ» яхача трубопрокатни завода коллективо социалистически декхараш тIайийцад советски заказаш 20 декабрга кхоачашде аьнна. Укх шера заводо дIайохьийтаргья СССР-е шера диаметр йола 180 эзар тонни, нийса антикорозийни йола 3 эзар тонни турбаш.

Храставе «Элитекс» яхача предприяте арахецаш йолча текстильни оборудовани экспорта кхоалагIа дола дакъа Советски Союза доагIа. Иштта, цу объединене коллективо а лаьрхIад советски заказаш 20 декабрга кхоачашде. Цул совгIа, шу йистедалалехьа вай мехка хьаийта лаьрхIад пхийтта миллион крон мах бола тайп-тайпара текстильни машинаш.

(АПН).

ХЬАЛЪЕШ ЛАТТ ЭГГАРА ХЬАЛХАРА АТОМНИ СТАНЦИ

Черновод яхача города гаьна йоацаш хьалъеш латт Румыне 440 мегаватт низ болаш йола эггара хьалхара атомни электростанци. Из хьалйир Советски Союза новкъосталца. Плано ма лаьхара, хьалхарча румынски АЭС ток лургья карара пятилетка чакхйоалаш.

СРР-е ядерни энергетика дегIайоалаяра чIоагIа терко ю. Цу даькъе тохканаш деш я Бухарестера ядерни физика Институти Питешти - Куллибашера ядерни технологе Институти. Гаргарча шерашка хьалъергья кхы а атомни станцеш. ДесятьаьлагIа шераш чакхдоаллаш АЭС лургья мехка мел йоаккхача энергех ткъаь процентал совгIа яр. (АПН).

«ИКАРУСАШ» ДУНЕН НАЬКЪАШ ТIА

«Икарус» яха венгерски завод я дунен тIа автобусаш еча предприятешта юкъе эггара йоккхагIъярех цаI. Цунга кхоач цу машинай дунен экспортах итт процент гаргга доза дакъа. ХIанз дунен 46 мехка наькъашка лелаш я бIаь эзар совгIа цIи хезача венгерски марках йола автобусаш. Итт шерал совгIа ха я «Икарус-200» яха автобусаш заводе арахеца. ХIанл лаьрхIа да городашка лела «Икарус-400», городашта юкъе лела «Икарус-300» яха автобусаш арахеца.

Кооперировани лардa тIа венгерски предприяте арахец автобусаш «Вольво», «Скания», «Рено» яхача малхбузехьарча фирмашца цхьана. Хьалхара автобусаш ю завод йиллар Ираке, укхаза хIара шера 700 — 800 «Икарус» арахец. Шин шу хьалха венгерски автобусаш хьае болабеннаб Мадагаскаре а. ТIеххьарча шин шера Анголе лхьийтай «Икаруса» узлайи оатхалий 300 совгIа комплект, цул совгIа, баьча баргага хьежжа 1985 шу чакхдаллалц Анголага кхоачаргья кхо эзар совгIа комплект.

Эттара дукхагIа венгерски автобусаш ийер Советски Союза я. Ия бIаь гаргга йолча СССР-а транспортни предприятеша лелаю венгерски автобусаш, 6,5 метр мара йоацача эIамигача машинашкара, вIашагIхеттача 18 метр дIоахах долча автобусашка кхаччалца яраш. ДIаяхача пятилетке советски наькъашка араьннар 32 эзар «Икарус».

(АПН).

ЭIАМИГА ХИШ БОЛХ БЕШ ХУРГДА

Югославе дукхагIа йола территори дукха лоамаш а хиш а долаш я. Из пайда болаш да гидроэнергетика дегIайоалаяра. Доаккхийча хиш тIа яхача ГЭС-аша лу республике йолча электроэнергех ах. Болх бе оттаде йиш а эIамига хиш а. Цудухьа СФРЮ лаьрхIа ба мощность йоккха йоаца ГЭС-аш яха. Словене хьалъергйолаш я бIаь эIамига станци. 1981 — 1985 шерашка Хорвате лаьрхIад 39 юкъера а эIамига а ГЭС хьалъе, цар хIара шера хургья йиъ миллионал совгIа киловатт-сахьат электроэнерги. ЭIамагIа йола гидроэнергетика дегIаяра планаш хьалъе лаьрхIад Сербен Македонен. ЭIамигача станцешта турбинаш, генератораш арахецаргья Любляянерча «Литострой», Загребера «Кончар» яхача машинаш еча предприятеша.

(АПН).

НОВХАЛ ЛУР — ШУРА

Массехк шу хьалха Карл - Маркс - штате «Нойкирхен» яхача кооперативе шурий-товарни ферма тоаеш лаьрхIар шура шел еш йола лаьрхIа оборудовани оттае. Цох шолхане пайда баьлар. ЛаьрхIача агрегаташка гIолла чакхйоалаш шура шелу Цельса 39 градусагара 4 — 5 градусага кхаччалца. Шелъеш шурех хьаьъначa биологически новхало хий хIоахду. Цо оборудованех кооперативо елар тхъо эзар марка, тIаккха из лелаьча цхьан шера кхойир тиъаь шийтта эзар марка электроэнерги. Пхи бIаь Iаттагара йоаккхача шуро дIоахду алх кубометр хий 45 — 50 градусага кхаччалца. Из хий тоъам болаш да доахан леладеча комплекта хьашташ кхоачашде.

ГДР-е лаьрхIад, цу тайпара оборудовани оттайча республике шин бIаь эзар совгIа етт болча 250 йоккхача шурий-товарни фермашка 45 миллион киловатт-сахьат электроэнерги кхое тарлургда аьнна. Из эзамиссел электроэнерги эш шера ткъаь итт эзар долтта меьха боахамашта. Традиционни йоацача электроэнерге источникашкара пайда эцара теркам тIабахийтар СЕПГ X съездо а. Дахача шера республика юртбоахама ткъаь итт кооперативо оттайир шурий биологически новхалца хий дIоахдеш йола оборудовани. Укх шера из оттаергья кхы а 120 боахамашка.

(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ОТТАВА. Мехка ерригача оагIонашкахьара баьхкача бIаь эзар гаргга болча канадцаша даьпа лаьцар канадски столице хиннача дукхача наькъа демонстрацена юкъе. Цар хьаьда дIахайтар правительства экономически политикана шоаш чIоагIа духьала хилар, хIаьта цунгара хьадийхар къахьегамхой хьал аттача даккхара, тIехьа ца а доахаш, де мел доагIар де дезалга...

СУРТА ТIА: демонстраци йолча хана.

А. МЕЛИКЯНА телесурт. ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

«АК-» — ЯДЕРНИ ЭГIОРА

Герзаш Iоадер социадела, чIоагIа майар Iалащбелла хьада хьадехаш болча планета къахьегамхой оаз чIоагIагIа дIахайкаьй герзаш дIадахара социально-экономически аспекташ юкъаш Дерригдунен профсоюзни конференци хиннача Парижера. Цу лоархIамегIа ярех йолча форума ден повесткана юкъе хиннад герзаш Iоаделга юкъатохара, ядерни тIом ца хилийтара тIехьа, планета тIа маьрша сигале хилийтара тIехьа къахьегамхоша лоаттабу къовсам дIахо шербара актуальни дешаш.

Конференце балха юкъе дакъа лоаццаш хиннаб къамий дукхача профцентрай, дунен халкъашта юкъерча профсоюзни кхычи организацей викалаш, цу даькъе ООН а цун специализированни учрежденеш а йолаш, хIаьта иштта пхе континента тIарча 60 совгIа долча мехкашкара общественни деятелаши Iалдамойн.

Цу форума балха берригача леламо, дискуссеша, делегаташа даьча къамаьлаша хьахьекхар дукха дукхагIа йолча профсоюзаша машара тIехьара, герзаш Iоадараш из могадеш бараштa — тIемапромышленни монополешта царца айхха дувзаденна долча гIоарашта — духьалара шерра болам юкъебоацаш къахьегача наькха хьашташ лораде йиш йоацача хана тахкарча дийнахьа шоаш лоаттабеча къовсама специфика нийса кхеташ хилар.

Заседани хьаеллаш Дунен халкъашта юкъера конференци кийчъяра комитета председатела, тред-юнионий Шотландски контресса генеральни секретара Дж. Милна белгалдаьккхад машаран герзаш дIадахаран тIехьа, герзаш Iоаделга социадаран тIема кхерам дIабаккхаран тIехьа лоаттабу къовсам айбара бола форума лоархIам Iалаьмате боккха хилар. Уж дешаш да, аьнна цо, хIанз профсоюзни белача теркама юкъмоттиге латтараш. Дукхача делегаташа шоаш къамаьлаш деш хьадда харцахьа лаьрхIар хIанзарча американски администраце арахьарча политика агрессивни никъ, нейтронни герзаш хьадарен гаьна нхетар юкъерча боараме дола американски керда ядерни ракеташ Малхбузен Европе дIанийсъярен хьакъехьара Вашингтона решени.

ТIайийцача деклараце тIа белгалдаь да хьакъал доацаш герзаш Iоадеш хиларо, тIема кийчонга дIадолар лакхлуш хиларо къахьегамхой хьаштаршта дохкха ее ду. Герзаш Iоаделга соцадаро дукха материальни кхоачамеш планета тIарча миллионаш болча наха тIалаттача тIехьа биса хилара, моцала, дешанза хилара, лоазарашта духьаларча къовсамга дIададахийта торо хулийтаргьяр.

Делегаташа къамаьлаш дир стратегически герзашта доазув оттадара, СССР-ан США-ней юкъерча переговорашка прогресс хилийтара. Европе тIема кхохкам кIаьдбарен герзаш дIадахарен хьакъехьара конференци гульяре тIехьара гIулакхаш хьалхоаш.

Париже хиннача форумо къаьгга хьахьекхар профсоюзаш, эттара дукхагIа нах юкъе боагIа къахьегамхой организаци шоаш хиларах тарра, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара, адамлена тIаьтта ядерни тIема кхерам дIабаккхара дика уйлаш йолча берригача наьхаца цхьана де йиш мел яр де могаргдолаши дергдолаши хилар.

МАЛАШ БА НОРМАЛИЗАЦЕНА РАЬЗА БОАЦАРАШ

Мохк кризисни хьала кIалхара баккхара, законность лорадара, общественни порядок юхаметтаоттаяра ПНР кулгалхоша чакхдаьхача гIулакхаша чIоагIа теркам тIаьзаб доазол арахьа. Дунен общественноста шеррача гIозараша кхеталеш а могIеш а да мехка боккха исторически лоархIам болаш дола уж атта доаца декхараш, юккера а, кхоачашде доладала польски халкъа торо луш дола гIулакхаш. Малхбузен дукхача пачхахьалкхенаш официальни викалаша, цу даькъе ФРГ, Англе, Итале бараша а Польша пачхахьалкхен советто чакхдоаха гIулакхаш цун шин чура гIулакх хилара мукIарло а даь дIакхайкадаьд шоай мехкий правительстваш «юкъе вIалла ца гIертара политика» лелае лерхIаш хилар.

Цхьабакъда, гуш ма хиллара, Польшера хьал тоадара белгалдаьраш, цига порядок законности юхаметтоттадара чакхдоаха гIулакхаш да могаш бац Малхбузехьа берригаш. Цунна дола тешал — ПНР военни хьал оттадаьча тIехьагIа США пачхахьалкхен секретара из заявлени. Польшера политически эксперимент духьале йоацаш чакхъяккха саг», — дIадийхад цо, дагалаттар социалистически строй гучахьа йохае кийлуш хинача контрреволюционни низашта йиза паргIато лулга а долаш.

Ше аьннар США арахьарча политика ведомствана керто латтачо чIоагIдаьд башха къайлагIа боацаш кхерам тIатассарца: цо тIахьехам баьб польски правительствана американски оагIонгахьара кхачанца гIо дара хьакъехьара «решени тIаэца сих ма де» цигара хьал бокъонца дайза даллалца аьнна.

Къайле йоацаш да цу тайпарча новкъосталах, кхыча мехкашта заемаша кредиташ телярах санна шин политически гIулакхаш чакхдахар Iотхъам барен шантаж леляреш хьисапе, пайда эцаш Вашингтон йолга. Из средство хIанз Польше а юкъе йоалае гIерт из, шийна ловча тайпара цу мехкара событеш дегIайоагIаргйолаш царна люстам баьа а гIерташ.

Цунца цхьана Вашингтоно айбаьб Польшана духьалара «психологически тIом», цу гIулакха «Европа паргIато» яхача шин подрывной радиостанцех пайда а эцаш. Американски ЦРУ хьехарагIа мюнхенски радиодиверсанташа польски гражданаш мехкара тоадара къам мукъадаккхара Военни совето деча гIулакхашта духьала оттаяхаш тIаьхех.

Океанал дехьара бараш Iемаб эхь ца а хеташ кхыча мехкий чурча гIулакхашта юкъе гIерта, нагахьа санна цигара событеш Вашингтова ловча тайпара дегIайоагIаш еце. Цу тайпара юкъе гIертара доахаш дола бахьан да практически лаьрхIача дунен моллагIча районе а США «кхерамазлен хьашташ» лораде деза яхаш доацар дувцилга. Цхьабакъда, Польше вIашагIхийттача Штатий кхерамзлена кхераме йолаш хIийна дац. ПНР социалистически пачхахьалкхений содружествах, Варшавски Договорах дакъеста йиш йолаш яц. Цудухьа дунен тIарча гIулакхашта доал де гIертача океанал дехьара бараштa цигара хIама корадоагIаргдац.

АННЕКСЕ НАЬКЪАГIА

ГIожача тайпара дунен халкъашта юкъерча бокъоний элементарни нормаш толхаяри эхь ца хеташ дунен общественноста ен йола духьале санна лоархIаш я Голански лакхаленашта аннексе яра хьаьъехьара Израила провокационни решени. 1967 шера Сирегара дIаьнкхача цу районе кнессета (парламента) решенегIа израильски законодательствон израильски администраце полномочеши лелаш я. Премьер-министра Бегина цхьанкха хIамах дош ца хеташ духхьала хьанкайнадаьд Сирецара «доазонаш нийсдара» хьакъехьа.

Тель-Авива экспансионистски аппетиташ чIоагIа лакхъенай кэмп-дэвидски барт баьчул тIехьагIа.

ООН дукха резолюцеш, кхыча дунен халкъашта юкъерча форумий решенеш йоллаце а Израила аннексий Иерусалима малхбоалехьарча дакъа, кIаьта ца город шоай «даим хургйола а скъалуш йоаца а» столица я аьнна дIа а кхайкадаьд. Цо чIоагIа пайда эцаш леладу Иордан яхача додача хин Малхбузехьарча йистен Газа секторе оккупаце режим дIачIоагIъяр духьа «палестински автономи» оалача дена хьакъехьа Кэмп-Дэвидски барта лоазонашка дIа-юха деш дола къамаьлаш.

Iарбий мехкаша белгалдоах Iарбий лоалахой хьакъехьа Израила дукхача шерашка леладу агрессивни экспансионистски никъ массе тайпара американски оагIонгахьара из хьаллоацаш ецаре яхаш. Политически наблюдателаша белгалдоах Тель-Авиво леладу аннексионистски гIулакхаш президента Рейгана лаьрххIа викал Ф. Хабиба Гаргарча малхбоале хиннача тIехьагIа «стратегически цхьана гIулакхаш леладар» оалаш йола американо-израильски соглашенена кIал Вашингтоне кулгаш яздаь доаллаце а хьакхайнадаь хилар. Гуш да Голански лакхаленашта аннекси яра хьакъехьара решени юкъарчал доацаш Гаргарча Малхбоале американски империалистически диктат оттаяра йола ца антиарабски альянс чакхъяккха лерхIаш хилар.

Израила политика Гаргарча Малхбоалера кхохкам айбу, цу районе нийсача наькъаца а чIоагIа а гIулакхаш тоадара блокада ю. Цудухьа тамаш яц Тель-Авива тIехьарча ханарча провокационни гIулакхаша Iарбий мехкашка санна дунен халкъашта юкъерча общественноста шеррача гIозарашка а кхы чIоагIа эгIаз беха хилар. Оккупаци яьча Голански лакхаленийй районе баьча наха цу гIулакхашта духьалара йоккха забастовка хьоаьй. Сире дехар а даь Израила леладу гIулакхаш дувца воаленнай ООН Кхерамзлен Совет.

В. МАЛЫШЕВ,
В. СЕРОВ,
Г. КУВАЛДИН.
(ТАСС).

ДАЬШТА ХА ДЕЗА ШОАЙ БЕРАШ ФУ ДЕШ ДА

Сага массе а оагIорахьара кхетам бала безам беле, яьхад сийлахь-воккхача эрсий педагога Ушински, из вовза а веза массе оагIорахьара.

Кхувш воагIачун оамал хул чоалхане, хувцалуш. Хала да цунна цхьа никъ хьа а лаьца дIаваха. Де дезар белгал а даьккха, халонех ца кхераш, из кхоачашдарга бода никъ хьа а леха дIахьалхашкахьа гIоргва из е юха тIерташ, ше яхар мара де ца тугаш хургва? Из дукхагIча даькъе дувзаденна да кхувш воагIача сага нийсса кхетам бала харга хьежжа. Кхетам эпача бIарччача системах чакхвоал кхувш воагIар: дезал, школа, тайп-тайпара кружокаши секцеши, пионерски а комсомольски а организацеш. ХIаьта а къаьстта моттиг дIалоац дезале кхетам балара дешо.

ДоагIаш а нийса а да берашка цIагIа кулг тохийтилга. Де дезар фуд а хоеш, кхувш воагIар воккхагIа ме хул из е вок де, яхаш цунна тIалатта везац. Нагахьа санна де дезачох из хьалххагIе а Iомаваьвеце, кхелетах аьнна корта мукъаьвита йиш яц.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашде денал а долаш бер хьалххедара дукха эш. ТIа-тIа дукхагIа деша, болх бе безаш волча кхелетачун оамал а хувцалу. ЛоархIаме да цIагIа, школе, общественни вахаре уйла е из Iомавелга, цун бехктокхам айбелга.

Кхувш боагIачар дукхагIа сий ду хьинар а денал а долча наькха. Цхьабакъда, из хIанз а Iомавешавац денал харцахьа лелараш юкъера юкъ къоастае. Вахар довзанза волча кхелетачуна хац деррига а чулоацаш сага мах бе. Гучахьа дар мара бIаргац царна цхьайолча хана. Масала, хала унахо волча вода лор ца воалаш йодача машина тIера чуккоссавала везаш моттиг нийслу. ХIаьта футболага хьажа водар йодача поезда тIера чуккоссавелари эзи цаI да? Хьалхара дар дакха ца воалаш дац кIаьма да, шолагIдар Iовдал а цхьа ца аьлча кхы ала хIама яц. ХIаьта а цхьаболча кхелетараша цхьатарра мах бу цу шинна а гIулакха.

Хада да нхетачунна инициатива а дисциплина а, майрал а вораллуш хилар а цхьана долаш чакхдаха. Цхьаболча хана кхелетачун низ тоъац шин оамалашта доал де, массеза а хилац из тIех аьнна кхийча. Цу тайпара дола кхоачамбоацараш хул дезале бере лерттIа кхетам бийна ца хилча. Масала, бер тIахьожам а боацаш кортамукъа хиннад, е боча Iомадаьд, е дас цаIи нанас шоллагIдари дувцаш кхедаьд.

Нравственни оамал хьахуллача шераш да бер кхувш доагIар. Дикадар е водар фуд бере эггара хьалха Iомаду йоай наьнагара, даьгара. Уж дукха безаш, царна товр де безам болаш долча бераша кхоашка аьннар духьале ца еш, раьза болаш ду. Кхувш воагIачун оамал хувцалу. ХIанз из духьхьал дац нанеи дас хиларах дац сий. Цо эув цар оамалаш, денал, фу карагIдоал.

Цхьаболча дезале традиции а хинне дIаэттад еттарца Iоттарца берашта кхетам лулга. «Са дас сона а йийттинни боацаш лерттIа саг хьалхелургвац», оалаш хул. ХIаьта кхувш боагIараша во оамалаш Iомаелга дукхагIча даькъе иштта «кхетам» балара дувзаденна а да. Масала, школе е берий коллективе кIаранетаре хьадех социалистически морала нормашка хьежжа вахалга. Укхаза кхувш воагIачун сий ду. ХIаьта цIагIа низагIа дешийта е болх байтта гIертилга нийса дац. Иштта хьалххедаь бер тIехьагIа ше а хул низ бе безам болаш.

Дай-ноаной бехкагIа кхелетараш харцахьча наькъа тIа бувлилга хьахьокхаш дола дукха масалаш доаладе йиш я.

Кхелетарий гIулакхашта йолча Грозненски маршинахьа инспекце йоалайир Алхан-Кала юрта яхаш йола 1967 шера яь Берсанукаева Хеда. Цхьаннахьа а дешаш а е болх беш а лаар из. Шийца къамаьл деш тайпан цIи а ше яхаш йола моттиг а нийса хьаьлаппзар. ХIаьта цу йийна дай нанеи фу деш да? Церна хаший шоай бер дешаш е болх беш да-лац? Хьагучох, хац е ха сагота а бац. Уж шоай ханнахьа оарцагIбаьннабаларе цар кхелета йоI дешаш е болх беш хургьяр.

Иштта цIагIара ара а ваьнна, дIаваха 1970 шера ваь Джабраилов Хизир а. Берий приемнике дIачуваьлалца хьаала тигавзар по ше мичвара ва, миштай шин а тайпан а цIераш. ТIехьагIа гучадаьлар цун дай Ачхой-Мартане бахилга, хIаьта кIаьнк ше № 3 йолча юкъерча школе дешаш хиннав. Фу эш цу кIаьнка? ЦIагIара ара хIана ваьннав из? Цу хаттарашта жоп луш хилча, лоацца ала йиш я: дай нанеи хьежаш хиннадац шоай дезалга. Цхьа лостам а болаш кхетам бейнабац цар шоай берашта.

КIезига бац тахан товарни поездашца, наькъагIа йолхача машинашца е гIаш цIагIара арабаьнна лела кхувш боагIараш. ТIаккхаьччача бIаьса йоаккх цар, кIалйисачох ка тохаш а моттигаш кул. ХIаьта уж иштта лелараш бола бехк эггара хьалха цар даьштен ноаноштен тIабуж. Унахцlеха а долаш, кхелетача бера безам ба шийна гонахьара вахар довза, цунца хьанаре дакъа лаца. Кхувш воагIар пхьан минуте воагIалац де хIама доацаш, цун кердадар хадданза довза, шийна фу паргIдоал ха безам ба. Нагахьа санна цунна нийса лостам луш ца хилча кхелетар харцахьарча наькъа тIа воал. Из кхета а деш, шоай дезалашка хьежа, уж дешара е балха тIа дIанийсбе декхарийла ба цар дай-ноаной.

Л. КОВАЛЕВА,
ОВДТ ИДН участкови инспектор, милице йоккхагIйола лейтенант.

Дукеи тlа бахача нахах дикълагlа дакъа бераш, статистика ячачох, гьнара хlама дика гуш бац. Дукхагlа бераш къона нах ба уж. Лерттlа хlама ца гуш хилар бахьнехь долаш шоашта дукхагlа еза професси харжа йиш йоацаш бус уж. Гьнара хlама ца гуш хилар дlеданкхара а традиционни долча бlаргасаьнна новкъосталца е контактни линзенца бlаргаш тоаделта дукхагlча хана бекха гlойле ца хулаш дус.

СССР уплхцlено лораяра Министерства бlаргий лазарага йолча Еррисоюзни Iилма-тохкама институте СССР АМН академика, Ленински Пачхьалкхени премей лауреата, Социалистически Къахьегама Турпала, профессора Краснов Михаил Михайловича хьалхленца кийчъьнй гьнара хlама ца гуш хилара хирургически коррекци яра керда метод. Цу операцех авторашка аьнна ортокератотомия. Кердача метода совле йолаш дар да чоалкане йолаш йа хилар, травматичность эlамига хилар. Операци яьйоал аьлха 10 — 15 минута.

Ортокератотомис шийна чулоац роговица тlехьнакьаре йиъ моттигера радиально хоадар, цу хана центральни оптически зонах кулг ца а тохаш. Цул тlехьагlа цамогаш волчун бlарга нотlараш дlа а къайле цар тlа дlатlа йоаш лаьрххlа линзаш, тlехьашкахьарча оагlорахьара цхьа хоадем боллаш йолча радиусагlа соттаь а йолаш. Дие бийсса даьлча — цщи линза хьайоакхх.

Операция яьчул тlехьагlа, лаьрххlа дальча тохнамий дашиеина хьахьокхачох, гьнара хlама ца гуш хилара боарам юкъера лаьрхlача 4,25 диоптрий кlезиглуш, 10 — 15 15-зза дикагlа хlама бlаргагуш а хилар.

СУРТА ТlА: М. М. Краснов операци ячул тlехьагlа пациентана консультаци луш ва.

В. ХРИСТОФОРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Физкультурен спорти

ШАХМАТНИ АЗЕРБАЙДЖАН

Ала деза, Баку хьалка дlаяхача шерашка а хиннай мехка керттерча шахматни центрех цаl. Бакъда, йоккха йоацача городашка, юрташка хlаьта а, къаьстта а лоамарча, из ловзар спортивни боарам тlа даьннадацар.

Хlанз, хьалхехташ латта седкъа ба йоех Керттерча Кавказски лоамашта юкъе уллача Кахи яхача йоккха йоацача городера цхьайтта шу даьннача Сафиева Айнурах. Тlаккха гьнарча Ашага-Муллу яхача юрта вахача 13 шу даьннача Гулиева Сархана дукха ха йоацаш мастерал-ла кандидат яха цlи еннай. Нахичевански автономни республике уллача Негрем яхача юртара школьни хьехархочун Фатуллаева дезал — Алида, Джамиля, Джамал, Кямаль, из ше юкъа болх юртарча «Мохсул» («Урожай») яхача спортивни общества командана, цун оагlув хьаллоац республикански еррисоюзни къовсамашка. Кхы цхьаькха факт а. Тахан шахматни школаш болх беш я Баку меттел, Сумгаите, Кировабаде, Ленкоране, Барде, Шеке, хlаьта шахматни секцеш республике мел долча районни пионерий цlеношка я.

— Шахматни Азербайджан хlанз каст-каста юнз эгара чlоагlача гроссмейстерашка юкъе а ваьнна дунеи шахматни корона яккхара къовсаме отта тарлургдолаш волча Каспаров Гарре цlерапа.

Ветеранашта дагаух, 20-гlа шераш юкъе кхьачача хана шахматашца безам бараш «Бакинский рабочий» яхача газета клубе вlашагlкхстар, цига къаьстта дика ловзаш вар цlи хезача Чигорин Михаила доттагlа а соратник а хиина Потемкин Николай. Цу кружоке эгара хьалха ловза волавелар 1927 шера СССР-а чемпионате хургволча дунеи чемпионаца Ботвинник Михаилапа пхелагlа — ялхлагlа моттигаш йийкъа математик Макатонов Владимир. Тlехьагlа Макатонов Владимир тренер а волаш Смыслов Василий кечвеш хилар Ботвинникаца дунеи хьалхле яккхара ловза.

Баку дунеи халкъашта юкъера гроссмейстераш хилар Багиров Владимири Затуловская Татьянеи. Тlехьарча 20 шера городе шозза хилар маlача наха юкъера мехка чемпионаташ, цкъа — кхалнаха юкъера, традиценаа юкъехкхар дунеи къамашта юкъера йоккхий турнираш.

Ала деза, из спорт Азербайджане йолалуча хана моттигерча къамая викалаш дукха бацар дика ловзачарна юкъе. Бакъда, республике 1934 шера хиннача эгара хьалхарча чемпионате котало яьккхар инженера Селимханов Насума, хlанз из ва инженерно-строительни института доцент. Тlаккха гlоръялар Халилбейли Султана талант. Цох йоахар воккха шахматист хургва, хlаьта шахматни импровизаце мастар, теори дика хоаш волча по шахматни искусстве йоккха тlехьало ютаргьяр, гагахьа санна къона волаш веннавецаре. Воккха турнирни къовсамхо ше хилар хьахьекхар Зейналлы Азер. Азербайджански университета профессор, физико-математически Iилмай доктор Зейналлы йоккхийча яхьашка ца ловзаш 20 шу хьалка сецавале а шахматашцара гlулакх дуташ вац — из ва Баку бетта шоза азербайджански эрсийн меттала арадуйлача «Шахматаш» яхача газета редактор.

Тlехь-тlехьа айлуш латт Азербайджане шахматистий говзал. Масседолча республикански а, дукхача городской а газеташ тlа хьайийлла я шахмата отделаш, цар чаккйоах задачеши этюдаши еш йола йийлла конкурсаш, сиха турнираш, перепискагlа йола турнираш. Цlи хеза я «Баку» яхача сайранарча газета конкурсаш, царна юкъе дакъа доацаш ва хlара шера кхо эзар гаргга цун читатель. Юххера а цунах хьахиншар — азербайджански проблемистий Англеи Венгреи хиннача конкурсашка лъха хьалхара моттигаш, бакински дунеи халкъашта юкъерча мастера Сарычев Александра Лейпциге хиннача Олимпиаде лъикха доьто медаль. Цу тайпара масалаш дукха доаладе йиш я. Шахмата перспективаш юнце, белгалбаккха беза республика Министрий Совета кхы а Азербайджана городашкеи районашкеи шахматни школаш хьаелла аьнна бааь соцам. Цу гlуланкха дlакхийцал дукха ахча. Ниттта Баку лаьрхlа да чакхъяккха эгара хьалхара еррисоюзни шахматни фестиваль — Азербайджана столице вlашагlбеттаргба беррнгача мехкара спортсменаш, укхаза чакхъяргъя массови турнираш, къовсаргъя призаш, гроссмейстераша докладаш ергъя, лекцеш езаргъя.

Шахматий республикански Федераце планаш йоккхий я. Из цхьа бахьан доацаш дац. Федераце кулгалхо волча цlи хезача Iилмахочо-нефтяника хьалхе воккха шахмамист хиннача Султанов Чапая цифраш юнц: — Азербайджане пхи эзар саг ва лакха шахматни говзал йолаш. Уж ба мастераш, мастералла кандидаташ, разрядникаш яхьашна дакъа а лувцаш тренерски болх а беш. Царна тlехьа латт, кlезигагlа бале а, бlаь эзар къаьвара ловзар дезараш.

Мари ПЕЙЗЕЛЬ.
(АПН).

Керда спектаклаш

Укх тlехьарча хана Нурадилов Ханпаший цlерагlча Нохч - Гlалгlай пачхьалкхен театра гlалгlай труппо кийчъьй керла ши спектакль. «Театри бераши» яхача хlанз вай мехка традицеш а хинна дlаэттача театральни кlира хетаь цо отталий «Лаь королева» яхача Шварц Евгене пьесах йола спектакль. Из кийчъьй художника Э. Гончарова. Спектаклера керттера ролаш ловзаш ба: Къулбаседа-Хlирий АССР халкъа артист, РСФСР пачхьалкхен преме лауреат Хадзиев Махьмад-Гирй, Беков Ибрахlам, Эмажева Кати, Эсмурзиева Люба, Евлоева Мариев, Наурбиев Васанбек, Гайсанов Султан, Кодзоева Дугурхан, Кодзоева lайшат, кхыбараш.

Ниттта, укх денашка Насарера зрителаш хьожаш хилар ху труппо отталъча сийлахь-воккхача французски комедиографа Жан Батист Мольера «Ца воелаш йоалаяь саг» яхача цхьан актах латтача комеди. Укх спектакле гуш дола сурт - сибат кхеллад художникас — Копкина Светланас.

Керттерча турпалхой ролаш ловзасш ба: Сганарель — Наурбиев Руслан, Жеронимо — Беков Ибрахlам, Доримена — Кодзоева Дугурхан, Альнантор — Булгучев Хьамбикар, Альсид — Костоев Башир, Ликаст — Дзауров Батыр, Панкрас — Наурбиев Васанбек, Марфуриус — Даскиев Батыр, цыганнаш — Вольхиевани Двейтоваш.

Уж шаккхе а спектакль отталъй Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артиста, Нохч-Гlалгlай АССР Ленински комсомола республикански преме лауреата Цицкиев Мухьмада.

КЕРТТЕРЪЯР — МАШАРА ТЕМА

Нохч - Гlалгlай изобразительни искусствий республикански музее укх денощка хьайийлалай музея тиъо шу далара хетаь керда выставка. Цунна юкъедахад мехка а Нохч - Гlалгlайчен а цlи хезача художникий суртащ, картинаш, портретащ, линогравюраш, скульптура, прикладной искусства балхаш, графика, натюрмортащ, кхьдараш. Укхаза да тайп-тайпарча хахара балхаш. Царех цхьадараш да Iадальмате чlоагlа безам тlаоозаш лакхача говзалца ядаьи. Царех да Полонкоев Мурада аьшна тlарча догамца дагь В. И. Ленина портрет, вайнаьха саг йоалайр - яхара хетадаь доккха сурт. Хьоклачар чlоагlа безам тlаозаш да В. Н. Горнева «Тlа наьнеца» яха автолитографи. Цу тlа вайна дукхабезалу «тlом», «вахар» яха дунеи тlа эгтара къизагlен эгара хьамсарагlен дола ши доаш шоайла къовсаденначa бирсача хана. Тlом боацаш нийсъеннача юкъа «вахар» яха из доаш хьаллоацаш. Цу къизача тlемо бойла дита бер дуаде гlерташ боахка салтий, дагадох цу салтий цlагlа диса бераш, вайх хlаране кхетаду цу салташта машар, вахар цу нъкъача тlемал дезагlа, хьамсарагlа долге. Из тlема тема йоакхаш да Ю. П. Кугача «Тlема наькъашка гlолла» яха сурт а. Тlемо вахар даькъаза даьнкха, бахьа моттиг фашистски гlаьрахоша дlалаьацандаь арабаьнна дезал ба вайна укхаза гуш бараш. Къизачи кхело цlенах баьла кlаьнк, йиlиг, наьна, йоккха саг я цу сурта тlа. Из лира ха къоастаеш да художника из сурт дуллаш лерха а херка а басараш: доги бlарги гlоздоаккхаш, сийрда доацаш, шиш тайпара уж гlоза уйлаш дег чу йоссаргйоацаш тlема хала ха дагайохийтаргйолаш. Бальде, «гlайгlане» долаш, гlоздаьнна «кхайнаш» доацаш, вай массава а тlема Iазала наlалт кхайнаде тlахьехаш. Гlахнуташ дац сюжет я: берий кочлаг тегаш йоалл нана, бокхача бало, дог доцадеча гlайгlано бlаргаш диза игlа йоккха саг, кlаьдъенна lойнна моттиг а йоацаш, lохайнача тхьайса игlа йиlиг. Бало, кхерамо саьххдаьха хьеж кlаьнка бlаргаш. Тlом дlабаьнна дукха ха ял а, цу тlей тlа де доацаш вайнача войага хьажаш йолаш санна хет Б. Н. Гриника «Нана» яхача сурта тlара нана. Цул совгlа, цу сурто дика гучадоакх нанал, цун маlан, тlахьех нана дукха езара, из лораяра, цунга хьажара.

Дукха да укх выставке вай зама, къахьегам, вай Даьлена бирса хинна кхыйола ханаш, цу бирсача шерашка моастагlашта майрра дуьхьала латтача наха хетадаь портреташ. Царех цаl да А. Н. Сафронова граждански тlема доакъашхочун Орцханов Хизара портрет. Цу тlемо лотабаьча алац бессача фоне вайна гу дlавийрза латтачара вайгахьа хьахьежа Хизар. Цун наьхха тlа доала пачхахьа хана моастагlех Даьхе лораеш турпала вайрал гойташ цо даьккха доь георгиевски жlарг. Советски lаьдал доаккхаш а чlоагlлуш а цо леладаь турпала гlулакх бальан долаш хаакъа Iаьдало цунна енна Цlеча Байракха ордев. Деналах, майралах вижа саг ва художника вайна гойташ вар, ше хьалаьца гlулакх дикаа чакхдоаккхар т д о л а саг. Ниттта, шоаш лаьцача наькъа тlара бартбоаца, мел хало дукхьала нийсъеннаир аьнна бохаргбоаца нах ба А. А. Асуханова «Гроззерча пролетарната лаьрхlа йола продотряд» яхача сурта тlара вайнах. Машал lунаш багlача Гроззерча боллашта юртара гулдаь ялат нийца болх уж гамаман йоахача вордашца. Шиъ тайпара малан долаш, символика йолаш да художника цу ворлех гамакаш йохар: уж гамакаш санна низ болаш хурда халкъа lаьдал яхилга да из. Цу гамакий санна низ болаш, лаьттах ког дикла дlагlерта нах ба художника цу сурта тlара ловмарой а. Царех ба В. К. Мордовина «Юртара коммунисташ» яхача сурта тlара турпалаш а. Таханара коммунисташ ба уж. Даьхено, парте юрта боахама хьалхашка отталеш долй декхараш кхоачашдеш хьабоагlараш. Уж декхараш доацаш а, уж диза кхоачашдара де дезараш лохаш а тохкаш а бола кагирхой ба Р. Галицке «Комсомольций собрани» яхача картина тlара комсомольцаш а. Цlийенна маьх чубуза ха, сайна хетт тракторащ, хьалхагlа дика балха юкъе нийслуш хинна кхоачамбоацараш хlанз укх минуте кхы а чlоагlагlа ирденна долаьндаь, кхы уж тlехьатетта йиш йоаца ха тlаэттандаь гулбенна уж бекхтокхаме декхараш диза кхоачаше кийча бола кагирхой ба.

Дукха да укх выставке вай безам тlаоозаш дола, вахара а, къахьегама а, кхыча гlулакхий а темаш дика йоацихаш дола сурташ а. Массава а санна вай безам тlаоозаш а Дутаева Илеза дахчах, Нинциев Iумара мунlех яь хlамаш.

Нохч-Гlалгlайчен а мехка а художникаша, скульпторашна, графикаша, дийхка, даь, кагирхошта бокха идейни а эстетически кхетам лургбола кхьдола суртащ а скульптураш а дукха я выставке.

Бек АБАДИЕВ.

КЪОНА ХЬЕХАРХО

Моллагlа хинна а лаккхера образовани хилча башха ца хеташ дешаизар Бабхоева Радимхана. Школе деша игlача хана а къоастадаьдар цо из йистеръяккхача ше дерхlар. Дег чухь чlоагlдаьдар хьехархо хила.

— Сайна цlаккха а ца везар, ца довзар довзийташ болча наха, сай хьехархоша дер доккха гlулакх хетар сона, — яхаш дувц Радимхана. — Цар санна из гlулакх деш се хулга дезар. Школа чакхъяьккхача, дlахо деша мича гlоргъя яха хаттар сона хьалхашка отташ дацар. Шунна дола жоп къаьста дукха ха яр. Со Лев Николаевич Толстоя цlерагlча Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университете деша яхар.

Из дар 1975 шера. Дика дийше чакхйоаккх Радимхана университет. Из балхе хьожаю Гроззерча № 60 йолча юкъерча школе.

Ниттта дlаболалу Бабхоевай вахаре къахьегама никъ.

— Ше болх болабьча юххье хьахьекхар Радимас ше хьалльаца гlулакх дезаши довзаши хилар. Гуш дар из теоретически дика кийчъенна хилар, — дувц школа завуча Пошазанова Лариса Михайловнас. — Хlаьта практически шаьръяла гlерташ яр йоl. Из дагаюлар тха дукхача шерашка хьехаш хьабоагlача хьехархошца, цар деш дола хьехамаш хьайидора, цар еча урокаш тlа а яхе, уж мишта ю хьожар. Шийна бlаргадайнар а хьийхар а дика кхетадоре, сиха дlаэцар.

Сиха лаьккхира Бабхоевай дешар хьехара, кхетам балара говзал, бераша ше езайойлийтар, шийх тешийтар.

Оаха, хьехархоша, дага а даьнна, ялхлагlа класс елар цунга кулгалде. Цхьабараш шекбувлар цунна из гlулакх дулургдий-теш, яхаш. Цох бериат даьлар, лакхбир цу гlулакхо къонача хьехархочун бераша а школа коллективана а хьалхашкара бекхтонхам, айдир хьинор.

Цхьаккха а бер шоллагlча шера чу ца дусаш чакхъяьккхар Радимас ше кулгалдеш хинна ялхлагlа класс, царех бер чудисар кхераш йоагар из. Бокхагlболча хьехархоша оалар, дика карагlдоал цунна ниттта болх бе, эlамига йоллаще а. Бакъда, цхьабараш тешацар из чакхъяргхиларах, балхах а школах а дог лаккийтаргда цун, йоахар цар.

Хlаьта а кхы ца кхераш болх байтар оаха Радимайта. Нагахьа санна цунна чакхъяла ца миге, дог-лакхе, мукъайоелийтаргьяцх. Аьнна хетар. Духхьал хьеха йитача, болх хlаьта а булург ма бий цунга.

Еррига шеко йохайир хьинар долча йою.

Соахна ше кулгалдеш хинна класс я Бабхоевас хlанз кулгалдеш. Бакъда, из воррхlагlа класс я хlанз. Класса цхьаккха а бер дац деша ца кхуши.

Хlаьта Радимхана ветад шийй предмет бераша дезадайита. Цо хьех математика. Шийй урокаш тlа а классни сахьаташка а цо бераша материалистически кхетам лу.

Хlанз, Нохч-Гlалгlайчен автономи хьахинна 60 шун ва шийй xoiамагlа Россеяа юкъеяха 200 шун дизара кийчо еча хана, классни сахьаташка къаьстта теркам тlабохийт цо бераша интернациональни патриотически кхетам балара.

Радимхана бераша ше хьехаш а кхетам луш а къаьстта теркам тlабохийт бераш уйла ен къахьеген lомадара.

Дlададача аьхкий из хилар «Родина» яхача совхоза новкъостал де дахача шоай школерча берий воспитатель йолаш. Цига ше лькхача хана Радимхана бокха къахьегама кхетам белар бераша, lамаш довзайтар.

Школе деш дола цхьаккха а общественни гlулакх дисац Бабхоева Радимхана дакъа ца доацаш. Из школа комсомольски комитета член я. Цо хьнаре дакъе лоиц дешархошта юкъе коммунистически идеяш йоаржаяре, комсомольций мугlараш шердара.

Бабхоева Радимхан хlанз школа методически совета член я. Шийй предмет хьехара хьакъехьа зеленна дикадар доаржадеча дакъа лоац.

Ше къахьега йоладеннача цу доацача дола дешархошта а хьехархошта я езалийтеи дархlийтеи кхийнад гlалгlай йоlа Бабхоева Радимхана. Из цунна карагlдаьннад шийй предмет дика довзаш, шийй гlулакх дезаш, ше кхо ца еш къахьегар бахьан долаш.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Роботаш — сага гlо де

Промышленни роботашманипуляторам керла хlама дац. Амма металл тедача станоккий Экспериментальни Iилма - тохкама института (ЭНИМС) специалистаца отталъраш дикка эргаювлаш я йолаш йолча моделашта юкъе. Керда манипуляторам - автоматаш lалашъя я робота нийсденнача хьале сихха ориентироваться де йиш хулийтача адаптаце оригинальни системаца. Масала, моллагlча автоматически манипулятора эшаш йола заготовка хьалахалехьа, массехказза вlашехтох пелгаш - хьалувцаргаш, цул тlехьагlа мара из хьабе йолалац. Советски конструкторашна кийчъьй лаьрххlа йола датчикаш — щупаш, цар гlонца хlаяа сихха лох робота шийна эшаш йола оатхал, тlаккха нийс а йиш хlама хьалувцаргашта юкъе йоал.

Робототехника кхы цхьаькха проблема — автоматически манипуляторо болх беча зоне кхерамзлен тешаме система хьаяр. Заготовка станока тlа дlатlалуш, робот хьокхаяла тарлу дага а доацаш новкъа нийсъеннача хlамах. Из ца хилийтара, конструкторашна могаш, специалисташа хетачох, цу тайпарча доазол дехьарчарел дикагlа йола, из лораяра сердалоно телача сигнализаце лаьрххlа йола система.

ЭНИМСа Iилмахоша хьаьнча робото «Динамо» яхача заводе тохкаш деш шийй гlулакхашца хьаьекхад ше эффективни хилар. Укхаза цун аьшка кулгаша дlачутел числовой программи управлени а йолаш йолча станокаш тlа (ЧПУ) обработка е езаш йола электродвигателий валашта лаьрхlа йола заготовкаш. Дукхагlча даьнъе тайп-тайпарча станокаш тlа выточка, шлифовка, фрезеровка ю цу тайпарча заготовкашта. Царна обработка ю ше — алх квалифицированни болхочо. Станоко-автомато саго куят ца тохаш ше бу из болх. Оператора алхха программа лу цунна, хlаьта юкъ-юкъе из кхоачаш юшта ю а хьож.

Деррига а дика дар ЧПУ йолча станокий, цхьа хlама дола мара... Заготовкаш къайначa способагlа тела еза царна — кравий гlонца, хlаьта из вlаьла тарлуш дац станока - автомата сухалцеи нийссалцеи. Хlаьта укхаза болхлошта гlо ду автоматически манипулятораша. «Динамо» заводе робото штабела юкъера хьахорж эшаш йола заготовка, бlаь совгlа килограмм доваал дола болванка хала а доацаш дlайихье станока заготовка къуваргашта юкъе дlачуоттаю. Кийча деталь кассета чу дlачуоьлл цо, хlаьта нагахьа санна из хlама де дезаш дале, дlахо обработка яра кхыча станока тlа дlатlаоттаю. Ниттта кунга гlулакх дулургда кхаь-йиъ станока-автомата.

Кердача роботашта тохкамаш дар хьоахадь. «Динамо» завода керттерча технолога Жуков Вячеслава укх тайпара хоам бир:

— Цхьайтталагlа пятилетка чакхйоаллаш 500 робототехнически комплекс арахеца езаш я электротехнически промышленность. Тха предприяти базовни хургъя керда дараша хьажара. Цу гlуланка заводе хьаю экспериментальни участкаш — шоай тайпара йола роботий полигонаш. Перспективе йийтта хила езаш я уж. Цига манипуляторашка хьежаргда Iилман лабораторешка хьае йиш йоапача режимашка. Шоаш хьаьча манипулятора балха юкъ-юкъе завода цехашка тlаьхьожам а лоаттабеш, Iилмахошка кхоачаргъя цун тешаме хиларах, болх беш йоаккхаргйолча ханах, кхыча технически характеристикех йола хоадам беш йола информаци. Цу тайпарча гучадийнараша йиш хулийтаргъя роботий конструкци тове, цар къаьст - къаьстача узлашта модернизаци е.

Заводе болх беш болча наха ЭНИМСа специалистаца цхьан гlулакхаш леладар — керда техника сихха производствана чуйоалаергхиларах бола тешам. Масала, электродвигателий валашта обработка яра специфика мишташ аьлча, уж алсамагlа арахеца а цар дикал лакхъе а алхха роботийн станоккий автоматийн гlонца мара вlаштlехьдаргдоацаш я.

Автоматически манипуляторам заводе юкъейоалаяр из доккха хlама да коллектива социальни декхараш кхоачашдара гlулакха. Къахьегама хьалаш тоадар, производственни йоаца цхьан тайпара йолц операцеш е ца езаш мукъаваккхар — из да робототехнико сага луш дар. Производстве из кхачарца лохлургба дукхача технологически процессашка чулоаца къахьегам. Кхоачам болаш да, роботашца Iалашъяь ЧПУ а йолаш йолча станокаш тlа валашта обработка яро кхозза из лохбергба аьлча.

Феликс ДАНИЛОВСКИЙ.
(АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

«Электрически сетей Грозненски предприятие» йоагlача пачхьалкхийн частни секторе абонентанта тlаьдоаду электрически энерги йола расчеташ вlашагlкхьайоахийтен тlадиса декхар 1981 шера 25 декабрь хьалтlаккхачалехьа дlатоаккхийта.

1981 шера 25 декабрел тlехьагlа абонентана рихьа боацие тlадена доли хьалашргдац.

Бахача наьха теркамга!

Цlаькха шелал оттаргхиларцен саз ца тоьаш хиларцен дувзаденка сихха кораш, наlараш, верандаш, арахьара теплопроводаш йоахье еза. Цунца цхьана дlахойт дикагlча тайпара газах пайда эцар а сетанца дикагlа дlанийсъяр а духьа, хlаьта ниттта шийлача хана газ йоагаяра кхерамзле lалашъяр духьа а бокъо лац гаражаш, теплицаш, доацан чудоаккха помещенеш йоадъяра газ йоагае, хlаьта ниттта цlеношка йlайха хилийта газови конфорочни плиташ летае а.

ЭПУ «Грозгоргаз».

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
10.00 — «Активная зона». Телевизионни художественни фильм. Шоллагlа серн.
11.15 — «Бераш ловзар[illegible]».
11.45 — «Малх [illegible] гьнарен».
12.45 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — Энергетика Денга. «Хургдолчунга [illegible] бола тlа». Телевизионни документальни фильм.
16.40 — Харьковски филармони симфонически оркестра концерт.
17.00 — «Телестадион».
17.30 — «Эlаьнга музыкаташ». (ЧССР).
18.00 — «Къонахар адресаш».
18.00 — «Iилман вахар».
19.45 — «Тахан дунен тlа».
20.00 — Тахан — энергетика Ди. Энергетикан электрофикаци министра П. С. Непорожнийра хьамаьл.
20.15 — А. Корелли. «Кончерто гроссо», № 8 си бемоль мажор. Дlаловх «Фестиваль струнни камерни оркестра. Дирижер Р. Баумгартнер (Швейцари).
20.35 — Экрана тlа — кинокомеди. «Синиарин ма lуц».
22.00 — «Ха».
22.30 — Энергетика Денна хетадаь концерт.
23.00 — «Тахан дунен тlа».
23.30 — Ю. Непроков. Станок.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — «Ихьарий город». Телевизионни документальни фильм.
10.00 — 12.05 — Французски мотт. Iомабора 2-гlа шу.
10.35 — 11.40 — Природоведени. 2 класс.
10.55 — ПТУ дешархошта. Астрономи.
11.25 — «Музыкальни га». Iилман-популярни фильм.
12.40 — 13.10 — География. 6 класс.
13.10 — «Шахматни школа».
14.10 — «А. Грина оахаре, кинокамер».
14.55 — СССР халкъий музыка.
15.35 — Экран — хьехархочоа. В. Маяковски поэтани поэзеш. 10 класс.
15.55 — «Драматурги а театр а. Къона саг ва сцена тlа».
18.00 — «Шоана, дай-наной» (гlалгlай меттала).
18.35 — «Нохч - Гlалгlайчен гlоана».
18.50 — «Киножурнал».
19.05 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
19.30 — «Кхаьнгалхьбоа альпинах».
19.40 — «Свадебные колокола». Художественни фильм. Хьалхара серн.
20.45 — «Бойса даьнъала хийла шун, бераш!».
21.00 — Гуржий композиторий произведенешцара концерт.
21.30 — «Малено бокгаль автограф». Телевизионни документальни фильм.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Синдикат-2». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. Шоллагlа серн.

23 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
10.05 — Экрана тlа — кинокомеди. «Синиарин ма lуц».
11.40 — «Бlаргагушвар — тоша халлар».
12.40 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — «Мое поколенье». Документальни фильм.
16.00 — «Хьехача». Телевизионни журнал.
16.30 — «Эрсий къамаьл».
17.00 — Халкъа аноараш.
17.15 — «Мичад мо, журналист!».
17.45 — «Энергетика: четами кхоашен». Телевизионни документальни фильм.
18.35 — Алкоголизм. Лора беседа.
19.05 — «Эстонии» цlи йола опера балетан Пачхьалкхен академически театр.
19.45 — «Тахан дунен тlа».
20.00 — «Iаьна эскиз». Киноэрасаща.
20.00 — Хьоастану цу меттала «Маха лаьртlа йола городни деlаум». Хьалхара передача. Курски областной партийни организаци хьалхетадаш [illegible] тlадикдарашен беча балха опыташ.
20.55 — «Камила» яхача телевизионни художественни фильма премьер. Хьалхара серн.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Документальни фильм».
23.45 — «Тахан дунен тlа».
24.00 — Хоача атлетикаш йола СССР кубоки чемпионата.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — «Барьер». Документальни фильм.
10.05 — 12.05 — Немецки мотт.
10.35 — 11.35 — Сага анатоми, физиологи, гигиена. 8 класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетар.
12.40 — 13.35 — А. П. Чехов. «Хамелеон». 5 класс.
13.05 — «Шоана, дай-наной».
14.00 — Хьехархочоа — музыка урок. 4 класс. Хьалхара передача.
15.05 — Хьа ленински библиотека. «Партийни организаци партийни литература».
15.30 — «Хьона, эlаноел берс». Телевизионни документальни фильм.
18.00 — Декабристех йола дувцарош. Н. Пущин.
18.00 — Шоана хетар. «Мошта хила веза шкьар?».
18.30 — «Киножурнал».
18.40 — «Нохч-Гlалгlайчен гlонна».
19.00 — «Литератури вlашагlкхетараш» (гlалгlай меттала).
19.30 — «Телекьажартой кино-[illegible]

РАДИО

22 ДЕКАБРЬ
ЭНЕРГЕТИКА ДИ

6.30 — «Юртара Iуйренаш» (эрсий меттала).
6.00 — Передачий программа (эрсий, гlалгlай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.35 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Музыка (гlалгlай меттала).
8.45 — «Коммунизм строе вездени энергетика». Беседа (эрсий меттала).
9.25 — «Энергетико — халкъа бахамна». Беседа (нохчий меттала).
9.40 — СССР 60 шу хьаьара — 60 хьамарча къахьегама чlара. «Денна тlехьа — гlулакх» (гlалгlай меттала).
9.55 — Музыкальни антракт.
12.15 — «Тахна пэзу» яха радиоочерк (эрсий меттала).
12.30 — «Къона заманхо» (гlалгlай меттала).
16.15 — Передачий программа. Хьоттанаш бола хоам (эрсий меттала).
16.14 — «Юрта боахама хьалхеделачераш». Концерт (гlалгlай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

УКВ

19.00 — «Лермонтовни музыкаш». Музыкальни очерк.
20.02 — «Лоамий хиараш». Концерт (нохчий меттала).
20.35 — «Лирически миниатюры». Концерт (гlалгlай меттала).
21.10 — «Шерра сурта музыка».

23 ДЕКАБРЬ

6.30 — «Iилма производствана» (эрсий меттала).
6.45 — Музыкальни антракт.
6.50 — Передачий программа (эрсий, нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.38 — «Ленинан некъа» газета обзор.
8.20 — «Дахчаи веедара еша». Концерт (нохчий меттала).
12.15 — «Ше дешар — коммунисте декхар». Беседа (эрсий меттала).
12.30 — «Iилха берт болча дезалер» (гlалгlай меттала).
12.50 — Музыка (эрсий меттала).
17.00 — Передачий программа. Хьоттанаш бола хоам (эрсий меттала).
17.01 — Дунен халкъашта юкъера хьал (нохчий меттала).
17.15 — «Воккхийчарна — бертх». «Денникера кхетам кхезар». Беседа (гlалгlай меттала).
17.30 — КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума соцамаш — вахаре. «Къахьегама хьокарча вештера» (гlалгlай меттала).
17.45 — «Iай хьайбаш леладара продукции дукхагlа хилара йолаш» (нохчий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).
19.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — «Л. Н. Толстойна дукха езаш хинна музыкальни произведенеш». Передача (эрсий меттала).
19.55 — «Амаргара амарга». Концерт (гlалгlай меттала).
20.29 — С. Бидуев. «Пlаатlанийтa кхача спектакли метттал (нохчий меттала).
21.25 — Инструментальни музыка.

Хаттамаш

Тахан республике гlоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 1—6, Грозне 3—5 градус йlовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана догlен доаш а делкаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 0—5 градус шелалли дийнахьа 0—5 градус йlовхали йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаьной — 9-24-07; корректорске — 2-88-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-88-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ05367. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4859.